

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACĂRA

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

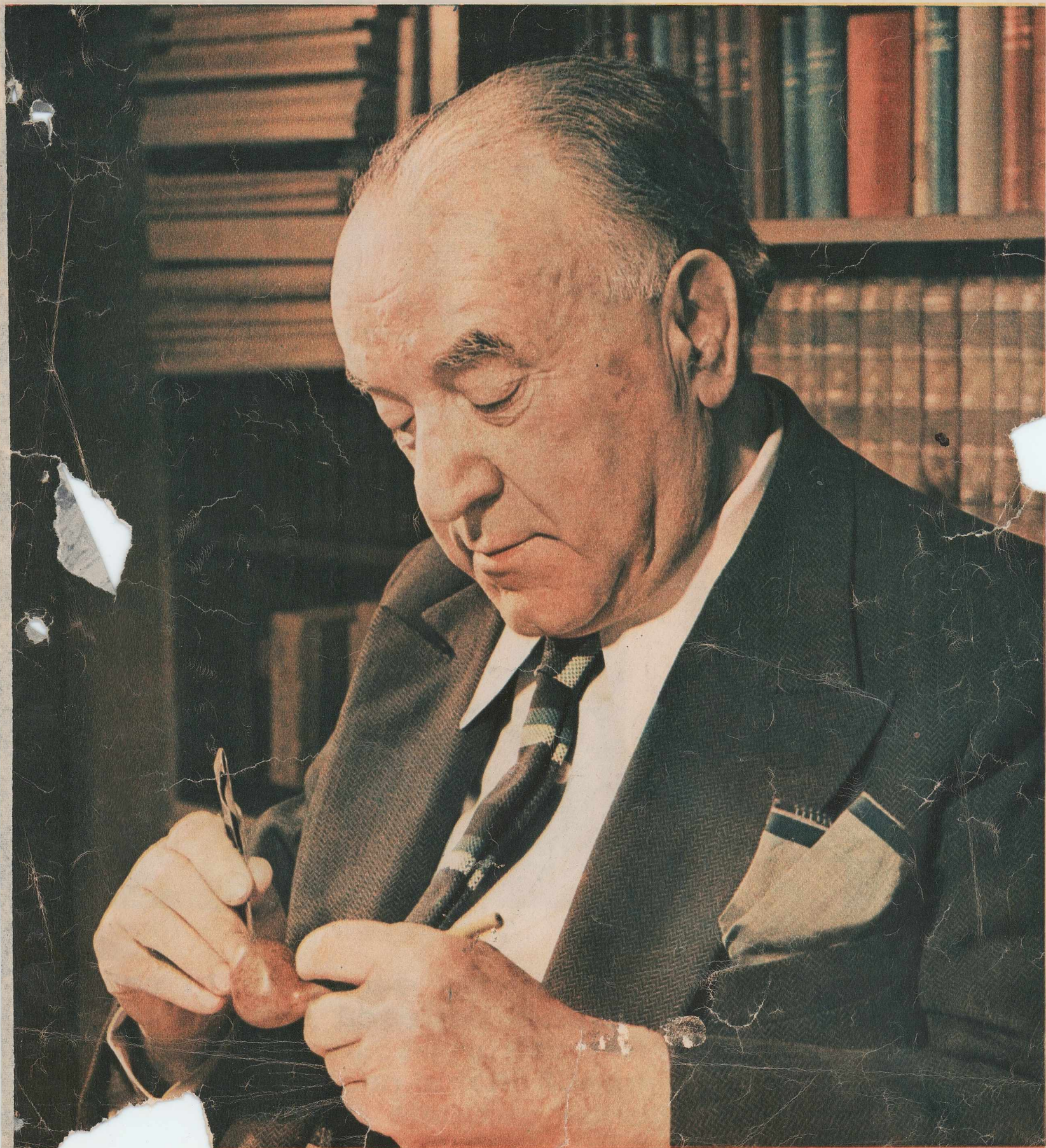
8

DRUM BUN, ȘTEFANEI!..

Imperiul diamantelor

INTERVIU CU NATURA

Anul XIII nr. 8 (456) — 22 februarie 1964

Prezente
rominești

peste
hotare

ȘEDIȚA BIROULUI ASOCIAȚIEI INTERNAȚIONALE DE STUDII SUD-EST EUROPENE

In scopul de a promova colaborarea internațională în domeniul științelor sociale și umanistice, anul trecut s-a constituit la București, sub auspiciile U.N.E.S.C.O., Asociația internațională de studii sud-est europene. Recent a avut loc la Atena prima ședință a Biroului acestui lor; despre lucrările acestei ședințe ne vorbește tovarășul ACAD. PROF. EM. CONDURACHI, secretar general al Asociației.

Inițiativa de a aduna în jurul aceleiași mese de lucru cât mai multe instituții științifice, personalități și cercetători în domeniul istoriei culturii sud-estului european, indiferent de opiniile lor politice sau ideologice, a stîrnit un viu interes, fiind susținută de organele superioare ale U.N.E.S.C.O. La noi în țară, Academia R.P. Romîne a urmărit cu consecvență realizarea acestui nobil fel. Dar pentru a-l atinge pe deplin, este nevoie de multă stăruință și de înțelegere reciprocă. Această primă reuniune a Biroului a prezentat o deosebită însemnătate, deoarece analizînd activitatea depusă de Asociație, de la înființarea ei și pînă astăzi, a întocmit planuri de lucru ce vor putea fi realizate numai prin activitatea susținută a comitetelor naționale, a institutelor de cercetări și prin colaborarea internațională între specialiștii în istoria civilizațiilor sud-est europene. Progresele ce se vor înregistra vor crea o bază serioasă de colaborare științifică internațională.

Planul de lucru pentru anul 1964 al Asociației prevede cîteva capitole de o deosebită importanță. Problema centrală care a preocupat pe participanții la prima ședință a Biroului a fost pregătirea primului Congres internațional de studii sud-est europene ce va avea loc în anul 1966. În acest sens, Comitetul național bulgar, condus de acad. Gheorghiev, a primit sarcina de a alcătui planul de organizare și tematica acestei importante manifestări internaționale, prima de acest fel. O atenție deosebită s-a dat pregătirii lucrărilor ședinței Comitetului general al asociației ce urmează să aibă loc în luna aprilie a.c., și constituirii primelor comisii de lucru pe probleme și specialități. Astăzi, Comitetul național turc va defini planul de lucru al comisiei pentru studiul arhivelor otomane iar Comitetul național iugoslav pe acela al cercetărilor arheologice.

A fost subliniată însemnătatea temei „Studiul pătrunderii ideilor progresiste în perioada iluministă în sud-estul Europei”, propusă din inițiativa Comitetului pentru studii sud-est europene din R.P. Romînă, de profesorul M. Berza, directorul Institutului de studii sud-est europene al Academiei R.P. Romîne.

Propunerea Comitetului român de a se lansa un apel către oamenii de știință și forurile științifice internaționale în scopul de a sprijini refacerea Bibliotecii universitare din Skopije, distrusă de cutremurul din anul trecut, ca și alte propuneri adoptate de Birou, printre care și aceea de a se organiza schimburi de conferențieri și de documentație științifică între țările membre ale Asociației, sînt întemeiate pe înțelegeri cordiale, care ne bucură, deoarece numai pe această cale va fi atins țelul inițial al Asociației noastre internaționale.

Lucrările primei ședințe a Biroului Asociației au prilejuit verificarea primilor pași ai acestui nou organism de colaborare internațională de sub egida U.N.E.S.C.O., și organizarea pe o bază mai largă a diferitelor forme concrete de lucru. Și avem toate motivele să credem că planul pe 1964 se va desfășura în cele mai bune condițiuni.

COPERTA
NOASTRĂ

Academicianul
Victor EFTIMIU.
Fotografie de
Eugen Iarovici

Studentul s-a întors în satul său ca să-și petreacă vacanța de iarnă. Reporterul l-a însoțit. A căutat să treacă cît mai neobservat. A reușit? În orice caz, iată „filmul” ur...

Drum bun, Ștefane!...

Te-ai întors Fănică?
Sigur că s-a întors. Mai întâi, vestea au adus-o uliței cele câteva cămăși bărbătești puse la uscat pe prispă a casei, în bătaia soarelui iernatic. Mezinul e încă copil, iar gospodarul, tatăl, a murit acum un an. Deci numai ale lui Ștefan Mirică pot fi cămășile.

S-a întors în vacanță la Nicoleşti, de unde, nu cu mulți ani în urmă, a plecat la școala medie din Rîmnicu-Sărat și apoi la București, la Facultatea de matematică-mecanică.

Vacanța lui Ștefan Mirică, o spunem de la început, nu are nimic

neobișnuit. Și totuși... Dar mai bine judecați dumneavoastră.

★

Mașina care își hurducă pasagerii spre Nicoleşti este arhiplină. Oameni, boccele, damigene, geamantane din lemn de braț. Intr-un colț se desfășoară o discuție „strategică” :

— Am avut trei. Unul greu, două ușoare. Pe cel greu l-am pus la mijloc. Mi-a mers bine. Le-am luat pe toate. La vară, om vedea.

Studentul de la electronică, anul II, discută cu un coleg; merg acasă la părinți. Alături, alți doi tineri privesc în negura dimineții

de iarnă. Ce-o fi acasă? Ea urmează chimia, el — o facultate de mecanizare a agriculturii. Lângă Nicoleşti coboară și o pornesc direct peste cîmp spre comuna învecinată, unde autobuzul nu ajunge.

★

Pe Ștefan Mirică nu-l găsim acasă, a plecat la școală ca să discute cu profesorii — care au fost și ai săi — despre fratele mai mic. Băiatul nu „merge” prea bine. Inzestrat, vioi, dar nu se prea ține de carte.

Mama, luată de grijile gospodăriei, nu are totdeauna răgazul să îndrume învățătura băiatului. Și apoi temele cu „passé composé”, care tocmai acum îi dau de furcă lui Ion, nu fac parte, la drept vorbind, din sfera ei de preocupări. Este deci de datoria lui Ștefan să-și ajute fratele. Nu numai la „passé composé”, ci și la alegerea drumului în viață: fi ține doar loc de tată. Iată, de altfel, unul din motivele pentru care și vacanța aceasta Ștefan nu și-o petrece în vreo tabără de studenți — ca atîția din colegii lui — ci în satul lui.

★

— Mă, Ionică, mă, de ce înveți carte numai cînd alții trag de tine? Ai 5 la fizică, 5 la chimie, 7 la matematici, un 4 și un 8 la română. Și singurul 10, la muzică. Treabă-i asta? Frate-tău, Mitică, care învață la Rîmnic, a luat numai 8, 9 și 10. Și e în clasa a XI-a, unde trebuie să înveți, nu glumă! Și problema la matematică: 90/30, asta-i viteza, raportul vitezelor. Cîți dinți are roata? N-ai înțeles problema și ai greșit. M-am uitat în caietul tău aseară. Și-apoi, scrii urît, tare urît. Cînd primesc o scrisoare de la tine, vai de capul meu...

Așa se deapănă dojana acasă. Mai mult ca un monolog la care fratele mai mare primește răspunsuri monosilabice. Și tot timpul ai impresia că de fapt fiecare vorbă are un subînțeles, un substrat mai adînc, că sub fluviul vorbelor rostite curge un alt fluviu, subteran, așa cum se întîmplă uneori și în natură, și în viața oamenilor.

Înțelegi că este vorba în fond nu numai de roți dințate și de cincii de la chimie, ci și de viața destul de grea pe care a dus-o bătrîna

Lionel NIȚESCU

(Continuare în pag. 4)

Revedere cu mama.

Apariția pe prispă a cărții „Mașini electronice cifrice și programare” — cartea de căpătîi de care Ștefan nu se dezlipește nici în vacanță — vestește și ea sosirea studentului. Este drept că datele amănunțite despre CIFA-3, CIFA-101 și MECIPT-1 provocă nedumeriri... la unii. →

Drum bun, Ștefane!...

vechi", după cum îl consideră Ștefan. Pe vremuri — adică acum câțiva ani — bătrînul era acela care izvodea minunate basme; azi a venit rîndul lui Ștefan să-i spună povești, povești adevărate despre minunile științei și să satisfacă astfel curiozitatea veșnic trează a moșului. Nu e o vorbă la întâmplare. L-a găsit pe Ion Mitache cufundat în Geografia continentelor, manualul de clasa a VI-a (moșul ia și citește cărțile de școală la rînd). Un singur lucru îl nemulțumise în ziua aceea: nu și-a putut procura la bibliotecă harta politică a

lumii (cea fizică nu-l mai interesa). Doar nevasta moșului pare puțin dezamăgită.

— Cînd te-am văzut de departe, Fănică, am crezut că a venit Titi, fecioru' meu.

Apoi, drept elogiul al celui absent, adăugă:

— Titi are un acordeon de prăpădește pămîntul.

★

Ștefan își face negreșit drum și pe la G.A.C. „1 Mai". Cu colectivității de acolo, cu brigadierii și so-cotitorii, cu flăcării și cu cei mai

de cînd i-a murit „omu", de familia numeroasă care a căzut în grija lui Ștefan. E vorba de dragostea, de răspunderea fratelui mai mare pentru mezin. Va merge și Ion pe drumul lui Ștefan? Numai de el depinde. Și privind fața vioaie a copilului, ochii lui inteligenți și neastîmpărați, parcă deschiși mari spre viitor, nădăjduiești, ești încredințat că așa va fi.

De altfel, însuși Ștefan e la începutul drumului. Un început făcut cu dreptul.

Tatăl său a bolit șapte ani la rînd, apoi s-a sfîrșit. „L-a luat cu năduf", explică văduva. Dar n-au rămas singuri, i-a ajutat colectiva — părinții lui Ștefan sînt printre primii care, în 1953, au pus bazele G.A.C. „1 Mai" din sat — și doar astfel mama a putut să innoade capetele, să-și trimită cei patru copii la școală, să-l vadă azi pe Ștefan student (ca și alți tineri consăteni ai săi).

★

Discuția purtată în amurg în casa părintească (casa e cam micuță, bătrînul n-a apucat s-o termine înainte de moarte) trece de la una la alta, parcurge treptele unei „carriere", în înțelesul nostru socialist.

Mama și vecinele torc în tăcere, doar una exclamă:

— Ești zlab, Fănică. Carte multă.

Da, carte multă. În acompaniamentul lătraturilor dulăului din curte, Ștefan povestește prietenului despre preocupările lui, despre specialitatea pe care și-a ales-o, pe care și-a putut-o alege în anii noștri. Un post înaintat al științei contemporane: mașinile de calcul. Mașinile electronice, care sînt învățate să orchestreze singure partiturile compozitorilor. Calculatoarele utilizate pentru detectarea textelor apocrifice, prin determinarea pe bază statistică a cuvintelor și construcțiilor gramaticale folosite cel mai frecvent de un autor. Dispozitivele electronice care abordează probleme complexe de psihologie, electrofiziologie și neurologie, din puncte de vedere noi și neașteptate.

...Dar să lăsăm asta. Ștefan e în vacanță. A venit să se odihnească, să citească literatură și, bineînțeles, să se vadă cu ai săi. Nu numai cu cei ai casei, ci și cu familia mai cuprinzătoare a satului.

★

Se reînnoadă discuțiile cu vecinul Mitache Ion, „prietenul meu

Cine știe ce vor deveni acești copii? Toate căile le sînt deschise. Fetita aceea — observa Ștefan — va lucra poate pe o aeronavă. La drept vorbind, doar acum cîțiva ani, presupunerea că Ștefan al lui Niță va ajunge specialist în mașini de calcul nu ar fi părut la fel de fantazistă?

La gospodăria colectivă, cu tractoristul Alexandru Ion, colectivistul Petrache Manolache, brigadierul Vasile Stolian și alți tovarăși de muncă. Tovarăși de muncă „la propriu". În vacanța de vară, pe cînd studia la liceu, Ștefan lucra alături de el și de mama lui, și ea membră a G. A. C. „1 Mai" din comuna Nicoleşti, raionul Rîmnicu-Sărat. →

vîrstnici, sub ochii lor sau împreună cu ei a crescut, alături de ei a lucrat. În vacanțele de vară, pe cînd era elev la școala medie, tot aci, la G.A.C., mai punea din nou mîna pe sapă, ca s-o ajute pe măică-sa.

— Îmi sînt prieteni și tovarăși de muncă — spune despre ei Ștefan.

Cu ei schimbă glume, păreri. Poate „ar fi făcut bine în gazetă” ca prima discuție din această vacanță între student și colectivști, în fața tractoarelor nou-nouțe, să fi avut drept subiect tehnica nouă, căreia, la urma urmei, îi pot fi subsumate atît cel mai modern tip de tractor, cît și mașina de calcul. Totuși prima întrebare adresată tînrului, mai în glumă, mai în serios, suna :

— Cum sînt fetele la București, măi, Mîrică ?

★

Și așa trec zilele vacanței. Cu ai tăi și printre ai tăi, Ștefan prinde noi forțe pentru eforturi viitoare.

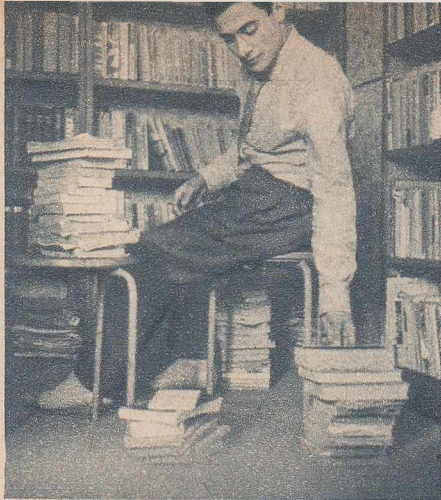
— Pe noi, matematicienii, mulți nu ne înțeleg. Pe mine m-a atras totdeauna practica. Or, matematica înseamnă și ea practică. Mașinile de calcul sînt și ele practică. Este adevărat, chiar și unii matematicieni consideră drept demnă de atenție numai latura speculativă, abstractă. Dar eu nu cred așa.

★

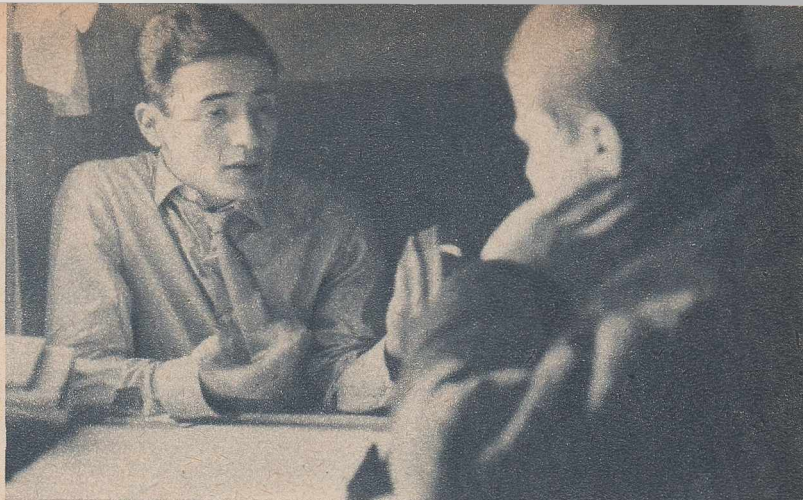
Vacanța s-a terminat.

Nu este nimic poetic în geamantanul cu care studentul pleacă pe drumul de întoarcere, la București. Și totuși, chiar cerul plumburiu de iarnă care privește neprietenos; mușcătura aerului rece din care răzbește adierea apropiatei primăveri; clipocitul firicelelor de apă care se strecoară prin vechea albă a Rîmnicului; cîmpia care se întinde chemătoare pînă hăt-departe, toate parcă întregesc imaginea aceluia orizont larg și necuprins către care se îndreaptă Ștefan Mîrică, colegii săi, generația sa.

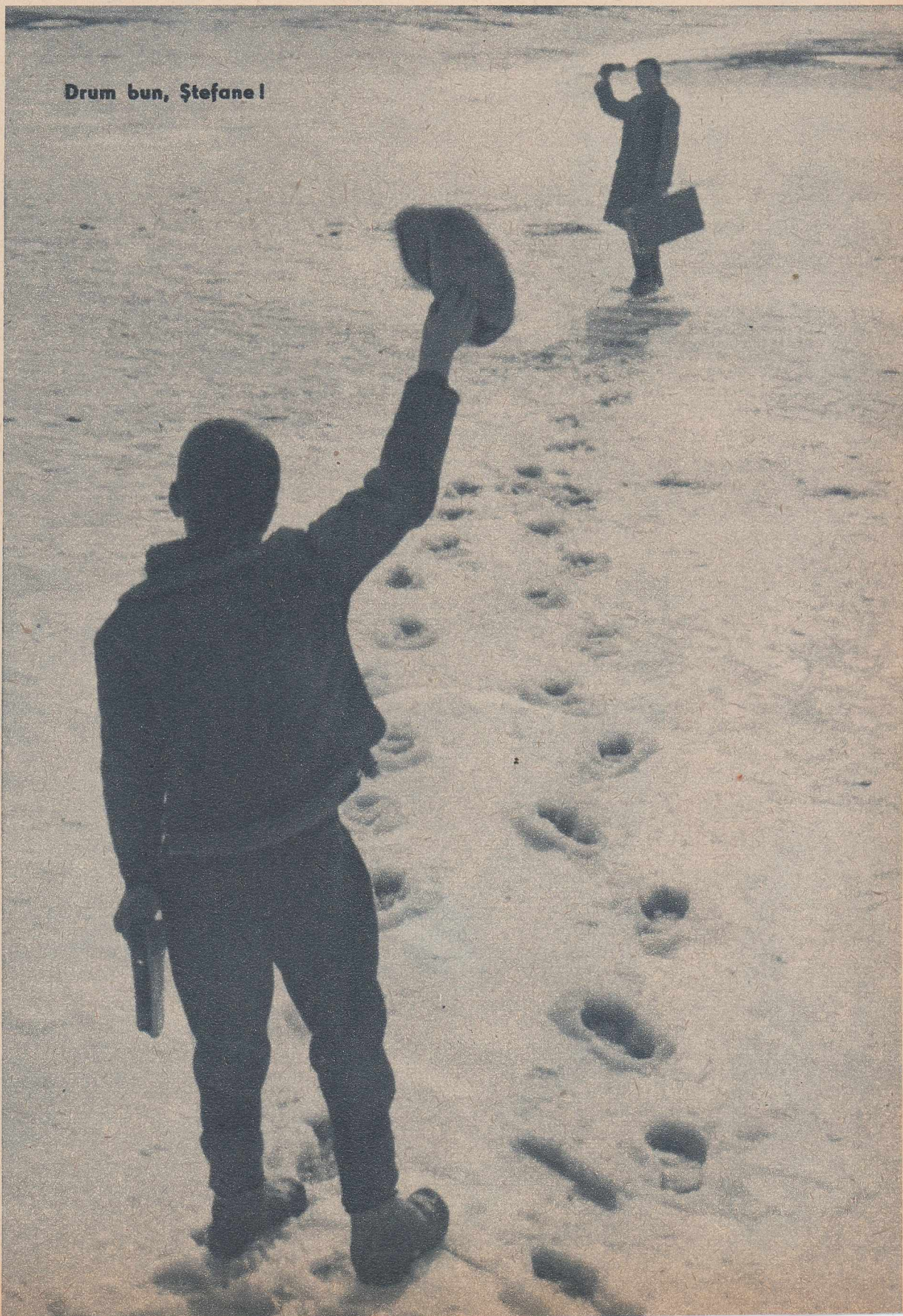
Lionel NIȚESCU
Fotografiile de Aurel MIHAILOPOL

Căutarea unei cărți îi dă prilejul de a da o mîna de ajutor și la biblioteca căminului cultural.

— Mă, Ionică, de ce înveți carte numai cînd alții trag de tine ?

Drum bun, Ștefane !

ȘT. LUCHIAN: Lăutul

LUCHIAN
PALLADY
UTRILLO
PICASSO

4 LUCRĂRI DIN COLECȚIA ZAMBACCIAN

arta
de-a
privi
un
TABLOU

Unul din cele mai interesante muzee ale Capitalei noastre este, fără îndoială, Muzeul Zambaccian. Prezentarea multor opere valoroase de pictură românească și străină este realizată aici într-un cadru adecvat, astfel încât ansamblul rezultat din imbinarea între arhitectura casei, expunerea tablourilor și chiar așezarea urbanistică naște o atmosferă prielnică meditației pe marginea operei de artă plastică.

Colecția, alcătuită cu grijă, competență și dragoste de-a lungul anilor de K. Zambaccian, sprijinitor activ al artei românești autentice, cuprinde lucrări de Grigorescu, Andreescu, Luchian, Pallady, Petrașcu, Tonitza, Ressu, Iser și câteva caracteristice opere ale impresionistilor și post-impresionistilor francezi. În general, deci, se poate vorbi despre această colecție ca fiind reprezentativă pentru arta românească din prima jumătate a secolului al XX-lea, oferind în același timp câteva ferestre deschise asupra artei franceze din aceeași epocă, în care s-au plămădit și s-au înfruntat cele mai importante concepții moderne cu privire la pictură.

În lumina acestor înfruntări și a felului în care pictorii noștri au înțeles și au fructificat inovațiile valoroase ale artei moderne, reșcind excesele și primejdiile cu admirabil bun-simț artistic, trebuie cercetate și prețuite operele semnificative expuse în Muzeul Zambaccian, între care „Lăutul” de Luchian și „Autoportretul” lui Th. Pallady.

„LAUTUL” DE ȘT. LUCHIAN

Îndrăgit de publicul nostru, ca și de toți pictorii generației care i-au preluat direct învățăturile, Ștefan Luchian este, nu mai puțin decât Grigorescu, un autentic reprezentant al geniului național. În peisajele și florile lui au fost de atâtea ori identificate ecurile coloristice ale artei populare ca și vioiciunea, dragostea de viață a creatorului popular.

În cunoscuta compoziție „Lăutul”, care înfățișează în forme moderne o imagine a maternității, solida și poetică tradiție a artei populare poate fi descifrată laolaltă cu preocuparea pentru o reînnoire a limbajului plastic din epoca respectivă. Pictat în 1912, deci în cea mai acută perioadă de suferință fizică a pictorului, în anii în care, ținut la pat, nu mai putea lua contact direct cu frumusețile vieții, acest tablou este, înainte de orice, o explozie de lumină și culoare. E aici încă o confirmare

TH. PALLADY: Autoportret

a binecunoscutelor cuvinte ale pictorului: „Natura nu trebuie să o imiți, nici să o copiezi, trebuie să lucrezi în felul ei... Cum se poate lucra în felul ei? Să știi să observi, asta-i cheia... Natura îți dă povești, când te pricepi să observi. Noi, artiștii, privim cu ochiul, dar lucrăm cu sufletul”.

Pictura aceasta, prin subiectul ei, se așază în categoria tablourilor de „gen”, a tablourilor care înfățișează scene din viața de toate zilele, scene de muncă ori de răgaz. De-a lungul istoriei artelor, modul de a concepe aceste scene a fost foarte divers; în genere

însă, până la impresionism, interpretarea plastică pe care o alegea artistul pornea de la conținutul picturii, de la subiectul ei, de la ideile și sentimentele conținute în subiectul respectiv. Impresionismul, fără a respinge subiectele din viața de toate zilele — așa cum de atâtea ori greșit s-a afirmat — le-a prezentat ca pe un simplu „pretext” în vederea jocului plastic cu lumina și cu culorile. Post-impresionistii, și ei adeseori amatori de asemenea subiecte, au continuat să meargă pe aceeași linie. Cu atât mai semnificativ este să observăm că, în

plin modernism și într-o epocă în care pictorii noștri frecventau adeseori mediile artistice occidentale, Luchian a știut în „Lăutul” să păstreze cu atita forță și claritate valorile umaniste, prin mijloace de expresie atât de noi și de simple. Ținând seama de toate exigențele decorativității, ale nevoii ca suprafața tabloului să aibă și o frumusețe ornamentală, Luchian și-a așezat personajele, construite în forme mari, puternice, bine conturate, cu adevărată noblețe monumentală, pe un fond înflorat care aduce o notă de căldură și voioșie. Fără insistență în amănunte, doar cu ajutorul unui desen solid și al culorilor armonizate pe o gamă din care memoria reține ca decisiv un galben-trandafiriu cald, strălucitor, Luchian evocă un moment de duioșie omenească simplă, de puritate și calm.

„AUTOPORTRETUL” LUI TH. PALLADY

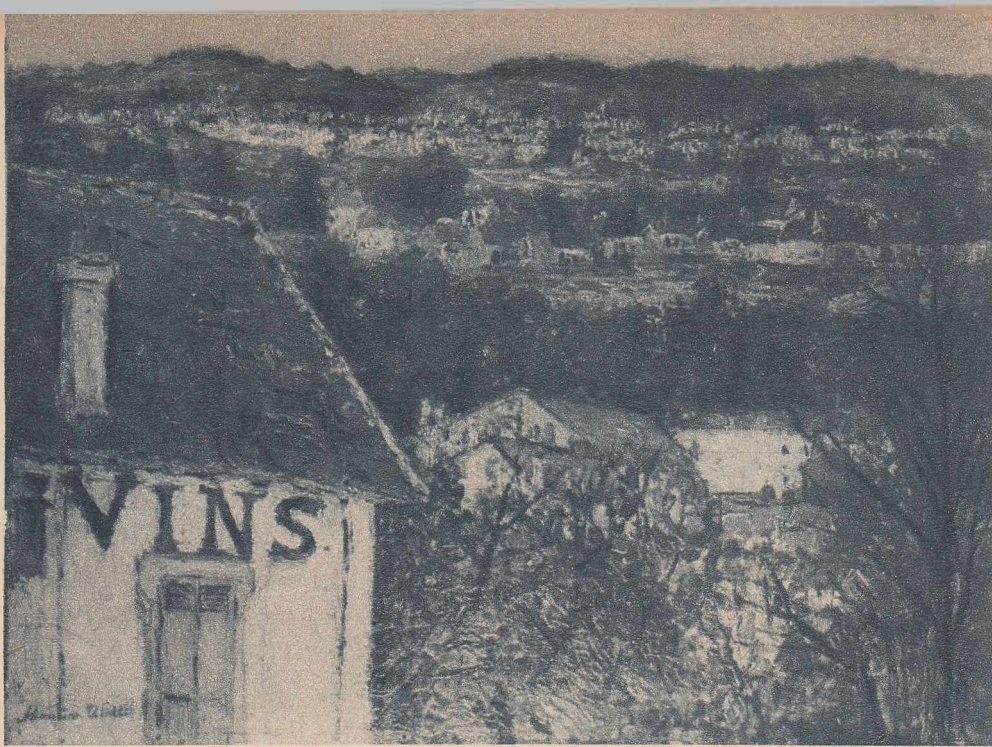
Cu egale calități de sensibilitate, lirism și simț al formelor ca și Luchian, caracteristice de altfel celor mai mari pictori ai noștri, Theodor Pallady se află temperamental la un pol opus față de „pictorul florilor”. La el, sentimentele sînt mai stăpînite sau mai bine-zis cu mai multă rigoare exprimate. La Luchian, sentimentele năvălesc și pictorul nu le împiedică năvala; Pallady le strînge în chingile unei compoziții întotdeauna ferme și a unui colorit epurat de orice stridență, chiar de orice „accent” coloristic.

La el, sentimentele se exprimă prin două calități în aparență contradictorii, totuși legate într-o admirabilă unitate: pe de o parte atmosfera delicată, aproape suavă, a universului cromatic, pe de alta ordonarea logică, severă chiar, a elementelor compoziției.

În „Autoportretul” expus la Muzeul Zambaccian, pictat în 1942, aceste două calități apar și mai interesant unite, tocmai datorită subiectului tabloului. Pallady s-a autoportretizat adeseori, de preferință însă în grafică. Pentru el, ca și pentru cei mai mulți dintre pictorii autori de autoportrete, genul acesta a fost un mijloc foarte complex de-a se analiza și nota pe sine însuși, ca într-un jurnal intim, analizînd totodată „profilul social” al artistului în epoca respectivă. Cu multă îndemînare și tact artistic, Pallady a obținut în

Amelia PAVEL

(Continuare în pag. 8)

M. UTRILLO: Peisaj din Montmagny

acest tablou un maximum de precizie psihologică asupra căreia atenția privitorului este puternic atrasă, dar nu brutal sau ostentativ, ci cu multă finețe, apărind ca filul principal al unei poezii făcute din linii și culoare, din fermitatea liniilor cu subtila, delicata armonie a culorilor. Importanța liniei în pictura lui Pallady a fost subliniată de pictor însuși în unele din însemnările sale, foarte târzii, scrise la o vîrstă cînd experiența totalizată timp de o viață i-a permis să se observe cu luciditate și cu autoritate: „...Desenul ajunge. Pictura este un surplus și, adesea, un prisos. Cîte desene n-am distrus, vrînd să fac din ele pictură”. Cu toate că este șarjată, afirmația lui Pallady indică precis structura fundamentală a gândirii sale plastice.

Personalitatea acestui pictor atît de conștient și de exigent cu sine însuși, nu lipsită de ciudățenii în reacțiile caracteristice unei firi singuratică, este evident dominată de una din cele mai nobile aspirații ale artistului autentic, aspirația de a alege și exprima din tot ceea ce îi oferă viața numai esențialul. „A vedea caracterul, esențialul, cu toate amănuntele reduse la tăcere, depășite”, iată cum își definește Pallady crezul.

„PEISAJ DIN MONTMAGNY”
DE M. UTRILLO

Urînd scările către încăperea de la etajul muzeului, ajungem în mica sală în care sînt adăpostite lucrările ale impresionistilor și post-impresionistilor francezi. Lucrările sînt puține, dar reprezentative pentru direcțiile diferite ale artei moderne.

Unul din tablouri este opera pictorului Maurice Utrillo, atît de renumit astăzi. Operele lui, care la licitațiile publice din Franța și din alte țări sînt vindute pe sume imense, sînt mărturii simple și sincere ale unei sensibilități artistice în neconținută și copilărească mirare față de lucrurile înconjurătoare. Utrillo este un poet al străzilor și caselor modeste. Succesul lui este fără îndoială meritat, dar a fost din plin alimentat și de legenda care s-a țesut în jurul persoanei sale. Născut la Paris în 1883, el este fiul natural al Suzannei Valadon, devenită pictoriță după ce ani de-a rîndul s-a înde-

letnicit cu meseria de model în atelierele de pictură. Fără altă cultură artistică decît cea culeasă din sfaturile mamei sale, ducînd o viață dezordonată și pradă fiind alcoolismului, Utrillo a fost o incarnare a tipului „boemului naiv”, oropsit de societatea burgheză conformistă, singur în lupta cu strădaniile și căutările sale, pe jumătate „pictor de duminică”, practicîndu-și adică arta cu o degajare de amator, pe jumătate artist rafinat, chiar dacă numai instinctiv la curent cu preocupările actualității în materie de pictură.

Tabloul din colecția Zambaccian, intitulat „Peisaj din Montmagny”, datează din prima perioadă de activitate a lui Utrillo. Un alt peisaj, inspirat din priveliștile aceleiași localități și luat din același unghi de vedere, se află într-o colecție franceză. Ca în toate picturile lui de tinerețe, Utrillo este și în acest tablou încă tributuar unui colorit mai întunecat și unei paste puțin cam imbecite. Dar

soliditatea formelor, construcția planurilor, simțul puțin infantil al spațiului denotă trăsăturile caracteristice întregii lui arte. E o evocare calmă, puțin melancolică, cu mijloace simple, a unui tîrgușor de provincie. Atît și nimic mai mult. Și, totuși, sentimentul care se desprinde din această imagine stăruie cu un farmec trainic în amintirea noastră.

„CORRIDA” DE PICASSO

Un nume ilustru pe alta din pinzele miciei săli de la etaj: Picasso. Este o lucrare de dimensiuni reduse, tratată de altfel într-o viziune delicat miniaturală — așa însă cum un artist ca Picasso o putea face, cu un rar simț al conciziei și al detaliului, semnificativ pînă la simbolizare. Tabloul, intitulat „Corrida”, înfățișează o luptă de tauri într-un amfiteatru spaniol. Imaginea e clară, aproape cuminte. Gloria contemporană a lui Picasso și operele care i-au stîrnit faima ne fac adeseori să uităm de prețoa-

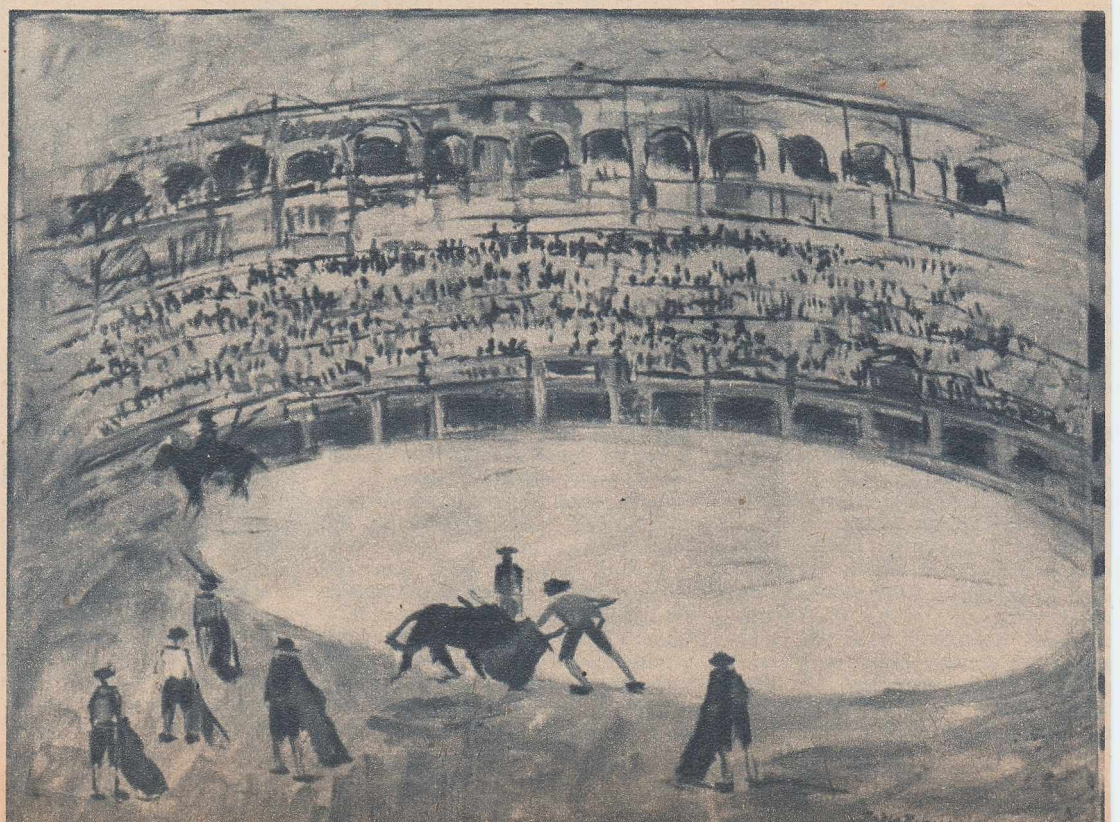
sele creații ale tinereții sale celei dintîi, care se cuprind în categoriile atît de poetice numite „perioada bleu” și „perioada roz”, ca și de unele din cele apropiate nouă prin dragostea lor de adevăr, din perioada anilor 1920-1925.

Descins la Paris în 1900, tînărul Picasso își uimea contemporanii prin originalitatea sa, prin pasiunea pentru artă și prin fecunditatea sa artistică rar întîlnite. Trei picturi pe zi — iată norma lui de debut. Calitatea muncii nu suferea din pricina acestei rapidități. „Trebuie să știi ceva ca să poți picta un tablou”, spunea în 1901 pictorul. Excelentele sale desene confirmă acest respect în fața valorilor măiestriei profesionale, garanție a autenticității vocației sale. O mină sigură servea un ochi ager în a detecta și observa realități interesante, emoționante. Peisajul sau natura moartă nu ocupă un prea mare loc în preocupările lui Picasso. Omul, situat în toate felurile de ambianțe, este pentru el un stimulent tematic mai puternic.

Pictura din colecția Zambaccian prezintă fin și subtil siluetele, cîteva personaje minuscule — toreadorii — care își filfiiie vălurile roșii-trandafirilor cu un eroism festiv, discret ironizat de pictor. Arena galbenă, vastă, în care personajele se pierd, aduce în tablou o notă de lirism reținut, care exprimă melancolie și compasiune pentru vanitatea jocului. În fund, concis indicate, figurile spectatoarelor. Într-o ritmare de culori nervoasă, agilă, dar fără stridențe, Picasso își manifestă sentimente și păreri. Printre personaje, linii și culori, el este, ca de obicei, prezent. Picasso este un artist a cărui operă nu se desprinde niciodată de personalitatea autorului ei. Dincolo de ceea ce, în arta lui, este străin de aspirațiile noastre estetice, această personalitate stăruie ca un exemplu de hotărîre în strădania, de neprevăzut în fanatie și loialitate în meserie.

Amelia PAVEL

P. PICASSO: Corrida

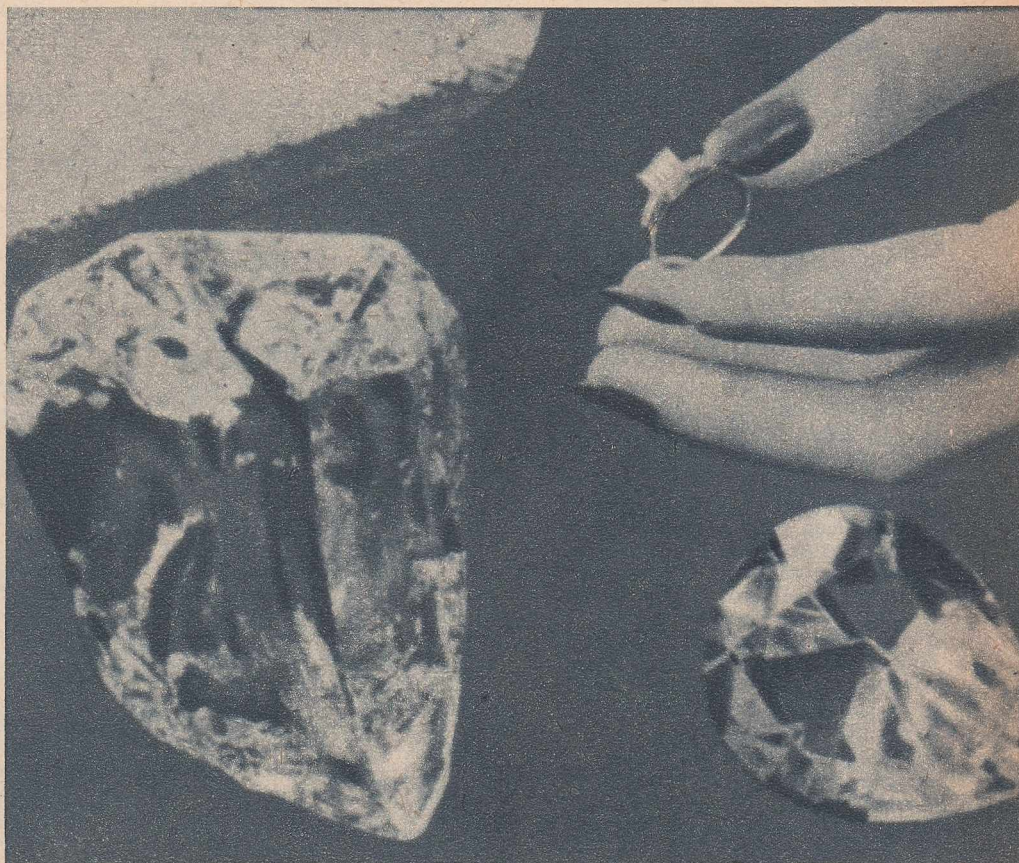
De la „Steaua Sudului” și „Koh-I-Noor” la miliardul lui Oppenheimer

File
din
istoria
luptei
pentru
comorile
din
„blue
ground”

Harry E. Oppenheimer

IMPERIUL DIAMANTELOR

„Cullinan”, actualmente cel mai mare diamant din lume, avînd alături de el un brillant și – spre comparație – un inel cu un diamant de 1,1/2 carate.

— Would you, please be so kind? — vrei să fii așa de amabil să completezi? — întrebă zîmbind stewardessa, întinzînd călătorului un cuprinzător chestionar. Un ceas mai tîrziu avionul aterizează pe pămîntul Republicii Sud-Africane. Dacă ai răspuns satisfăcător la examen, ușile ferecate ale imperiului diamantelor, aurului și discriminării rasiale se deschid în fața ta.

Ce cuprinde chestionarul? Să vedem: Numele? Religia? Ocupația? De unde veniți? Sînteți de origine europeană?... Cum adică... „origine europeană”? Chestionarul are o notă explicativă. Dacă veniți, de pildă, din Noua Zeelandă sau sînteți nord-american veți fi considerat „european”, căci aveți pielea albă... Dacă posedați un pașaport al Statelor Unite, dar culoarea pielii dumneavoastră este neagră sau arămie, vă rugăm să treceți la rubrica respectivă: „indigen”. În general, dacă nu sînteți „european”, trebuie să vă declarați evreu, asiatic sau indigen...

Aveți bani? Suferiți de sifilis? Aveți în bagajul dumneavoastră aur sau diamante? Dat fiind că ați sosit în patria celui mai mare monopol de aur și diamante, vă atragem atenția că sînteți dator să răspundeți foarte sincer. În caz contrar...

IMPERIUL DIAMANTELOR

INCURSIUNE ÎN TRECUTUL „INVINCIBILULUI”

Diamantul este mai dur decât orice alt corp din natură — de unde i se trage de altfel și numele. *Adamas* în limba greacă înseamnă invincibil... Trebuie să treacă milioane de ani și sînt necesare condiții speciale pentru ca substanța vegetală care se carbonizează să se transforme într-un diamant. „Invincibilul” nu este atacat nici măcar de acizii cei mai corosivi, dar dacă este încălzit în anumite condițiuni dispare, transformîndu-se într-un gaz incolor, așa cum se întîmplă și cu „Steaua Sudului” în romanul cu același nume al lui Jules Verne...

În antichitate, diamantele erau mai puțin răspîndite decât azi. Romanii, de pildă, preferau smaragdele aduse din Egipt diamanțelor care le soseau din îndepărtata Indie. În evul mediu și mai tîrziu, însă, neguțătorii străini au început să aducă tot mai multe diamante din India. Unul dintre aceștia — negustorul francez Tavernier povestește că în 1665 a văzut în India piatra prețioasă supranumită „Marele Mogol” care, neșlefuită, avea 787 carate (1 carat = 0,205 grame). Printre alte mineri scilpitoare găsite în această țară se află și „Koh-I-Noor” (muntele de lumină — în limba hindusă) de 279 de carate, care se găsește și azi în vistieria regală a Marii Britanii. Există o literatură întregă cuprinzînd povestiri despre diamante celebre cu diferite denumiri. Acest lucru este lesne de înțeles, căci diamantele întrec prin frumusețea lor toate celelalte pietre nestemate. Șaua pe care o folosea regele Carol I al Angliei la marile sărbători era încrustată cu 421 diamante. Iar Ludovic al XIV-lea l-a primit pe trimisul șahului Persiei într-o hlamidă împodobită cu bijuterii de valoare de 12 milioane de franci.

În urmă cu un secol, din pămîntul Indiei sau al Africii de Sud, se extrăgeau anual doar cîțiva pumni de diamante echivalînd cu 5 la sută din extracția anuală de azi. Extraordinara duritate a acestui cristal l-a făcut să devină un auxiliar de neînlocuit al producției industriale moderne. Cu ajutorul „invincibilului” toate materialele, chiar oțelurile dure, pot fi prelucrate. Iar astăzi, trei sferturi din extracția anuală de diamante este folosită în scopuri industriale. Numai 25 la sută ia drumul atelierelor de bijuterii. Dar adevărata goană după comorile scînteietoare s-a dezlănțuit o dată cu descoperirea zăcămintelor din Africa de Sud. Și iată cum...

„BIG HOLE” ÎN MÎINILE LUI CECIL RHODES

În 1866 fermierul Schalk van Niekerk a sosit în oșpeție la un prieten al său, posesor al unei proprietăți pe malul rîului Vaal din Africa de Sud. Într-o zi, privind niște copii, observă printre pietricelele cu care aceștia se jucau, una care avea o scînteiere deosebită. Pietricica nu era altceva decât un diamant de două carate și jumătate. Fermierul o luă și o vîndu pentru 500 de lire sterline. Puțin timp după aceea, același Niekerk găsi la un vraci indigen o piatră deosebit de mare. De astă dată o plăti, cu 500 de oi, 10 boi și un cal. Vînzînd

piatra, el a obținut 11 mii de lire sterline. Iar cînd diamantul acesta a devenit proprietatea lordului Dudley, a fost evaluat la 23.000 de lire! Acesta avea să devină celebra piatră prețioasă cunoscută sub numele de „Steaua Sudului”.

Stratul superior, steril, al cîmpurilor de diamante denumit „yellow ground” (pămînt galben) a fost scormonit cu îndîrjire ani de-a rîndul de către căutătorii de comori.

mai multe diamante. A trecut la realizarea unui vechi plan al său: supunerea tuturor triburilor de băștinași. Pe uriașul teritoriu cuprins între Egipt și Africa de Sud trebuia să fluture numai steagul britanic și să fie stăpîn numai capitalul englez. În oarecare măsură și-a atins țelul. Iar drept omagiu, urmașii săi au dat numele de Rhodesia uneia dintre coloniile engleze de la sud de Ecuator...

datorează fiul tutungului din Friedberg averea sa evaluată azi la un miliard de dolari.

Primele mine achiziționate de Oppenheimer erau situate în jurul orașului Kimberley. După primul război mondial el mai obținu de la guvernul englez, pe un preț de nimic, o concesiune pe teritoriul fostei colonii germane Africa de Sud-Vest. Mai tîrziu, în al doilea deceniu al secolului nostru, cînd au fost des-

Din fiecare mie de muncitori africani care sînt înuși departe de orice calificare — cinci mor la scurtă vreme după ce au coborît în mină, iar șaptezeci se îmbolnăvesc grav de silicoză sau tuberculoză.

Nu se știe cine a fost fericitul care, cel dintîi, și-a înfipt tîrnăcopul în „blue ground” (pămînt albastru) aflat sub yellow ground, și a găsit primele diamante. Se știe însă că cele mai mari diamante ale ultimelor decenii au fost găsite în blue ground. Printre acestea și „Cullinan”, descoperit în 1907, care cîntărea, în stare brută, 3.025 carate.

Cei care, în 1871, au invadat malurile rîurilor Vaal și Orange în căutare de diamante erau tot felul de indivizi, aventurieri veniți din toate colțurile lumii. Printre ei se afla și Cecil Rhodes, unul dintre aventurierii epocii de trecere la stadiul imperialist al capitalismului și care și-a început cariera aici, în preajma minelor din Kimberley. Cecil Rhodes, lucrînd în stil mare și avînd ajutorul financiar al Băncii Rothschild, a acaparat cele mai bune mine individuale din „Big Hole” — groapa mare — și, în 1889, ajunsese unicul proprietar de mine de diamante din Africa de Sud. Rhodes a cîștigat averi considerabile și la minele de aur din Transvaal, dar voia și mai mult aur și

La începutul goanei după diamante, în 1871, un fermier olandez, de Beer, și-a vîndut proprietatea aflată pe malul rîului Vaal cu 6 mii de lire sterline. În deceniile următoare din „De Beers Mines” au fost extrase diamante valorînd multe zeci de milioane de lire. Dar fostul proprietar nu a tras nici un folos de pe urma acestui lucru, și doar numele minei mai amintește de faptul că el a trăit cîndva pe acele meleaguri. Societatea „De Beers Mines”, înființată de Cecil Rhodes, mai controlează și astăzi un procent considerabil din producția mondială de diamante.

În prezent, de „imperiu diamantelor” se leagă nemijlocit numele familiei Oppenheimer.

ÎN KIMBERLEY SE NAȘTE O DINASTIE...

Nu sînt decât șazeci și cinci de ani de cînd tînărul fiu al unui tutungiu din orașul german Friedberg a sosit în Africa de Sud. Se numea Ernest Oppenheimer și venise aici mînat de dorul aventurii și al îmbogățirii. Pietricelelor lucitoare le

coperite noi cîmpuri diamantifere și cînd acționarii concernului „De Beers Mines” au fost cuprinși de panică din cauza supraproducției, Oppenheimer a cumpărat acțiunile devvalorizate, devenind președintele concernului.

Ajuns la această situație înaltă, Oppenheimer și-a amintit de devisa lui Cecil Rhodes: „Dacă în lume ar exista numai patru oameni, ar trebui vîndute atîtea diamante încît numai doi dintre ei să fie satisfăcuți”. Aceasta echivala, în practică, cu înființarea monopolului asupra extracției și comerțului de diamante. Cum a acționat Oppenheimer?

Prima măsură pe care a luat-o în calitate sa de președinte a fost aceea de a frîna producția mondială de diamante. Astfel, valoarea producției de diamante a scăzut în 1929 de la 12,5 milioane la 1,5 milioane de lire sterline. Avioanele concernului zburau în permanență deasupra zăcămintelor, împiedicînd orice exploatare secretă. În 1930 el a înființat societatea „Diamond Trading Corporation”, cunoscută sub numele de „sindicatul diamanțelor”

care exercită și azi monopolul vânzării diamantelor în întreaga lume capitalistă. Acest „Diamond Corporation” a devenit o uriașă instituție, avînd o poliție proprie și un corp special de agenți răspîndiți pe întreg globul. În același timp, prin „Diamond Corporation”, Oppenheimer a achiziționat toate diamantele aflate în comerț.

Ca prin farmec, marfa aflată pe piața mondială a dispărut. Și firește, prețurile s-au urcat. Numeroase fabrici a căror producție era legată de utilizarea diamantelor industriale au început să întâmpine mari dificultăți. Prețul cristalelor brute s-a ridicat la sume astronomice. Producția minelor a fost sever planificată. „Sindicatul” lui Oppenheimer a avut grijă ca producția să nu depășească

niciodată jumătate din cerere. Fiecare societate ce exploata mine de diamante era obligată să livreze „sindicatului”, cu sediul central la Londra, întreaga cantitate extrasă. „Sindicatul” achiziționează diamantele la prețuri foarte scăzute în comparație cu prețul pe care-l fixează pentru vânzare.

Undeva în lume s-a descoperit un nou zăcămint? Imediat „sindicatul” este informat prin poliția sa secretă iar emisarii lui Oppenheimer își fac apariția. Ei folosesc toate mijloacele — banii, întrigile sau forța — pentru a asigura dreptul exclusiv de exploatare. „Pot spune cu certitudine că negoțul de diamante este acum mai lipsit de riscuri și mai intangibil decât oricînd în trecut. Nu trebuie să ne mai temem de concurența unor

noi cîmpuri de diamante” — afirma Ernest Oppenheimer la un banchet al acționarilor. Și totuși...

BREȘĂ ÎN MONOPOLUL „DIAMOND CORPORATION”

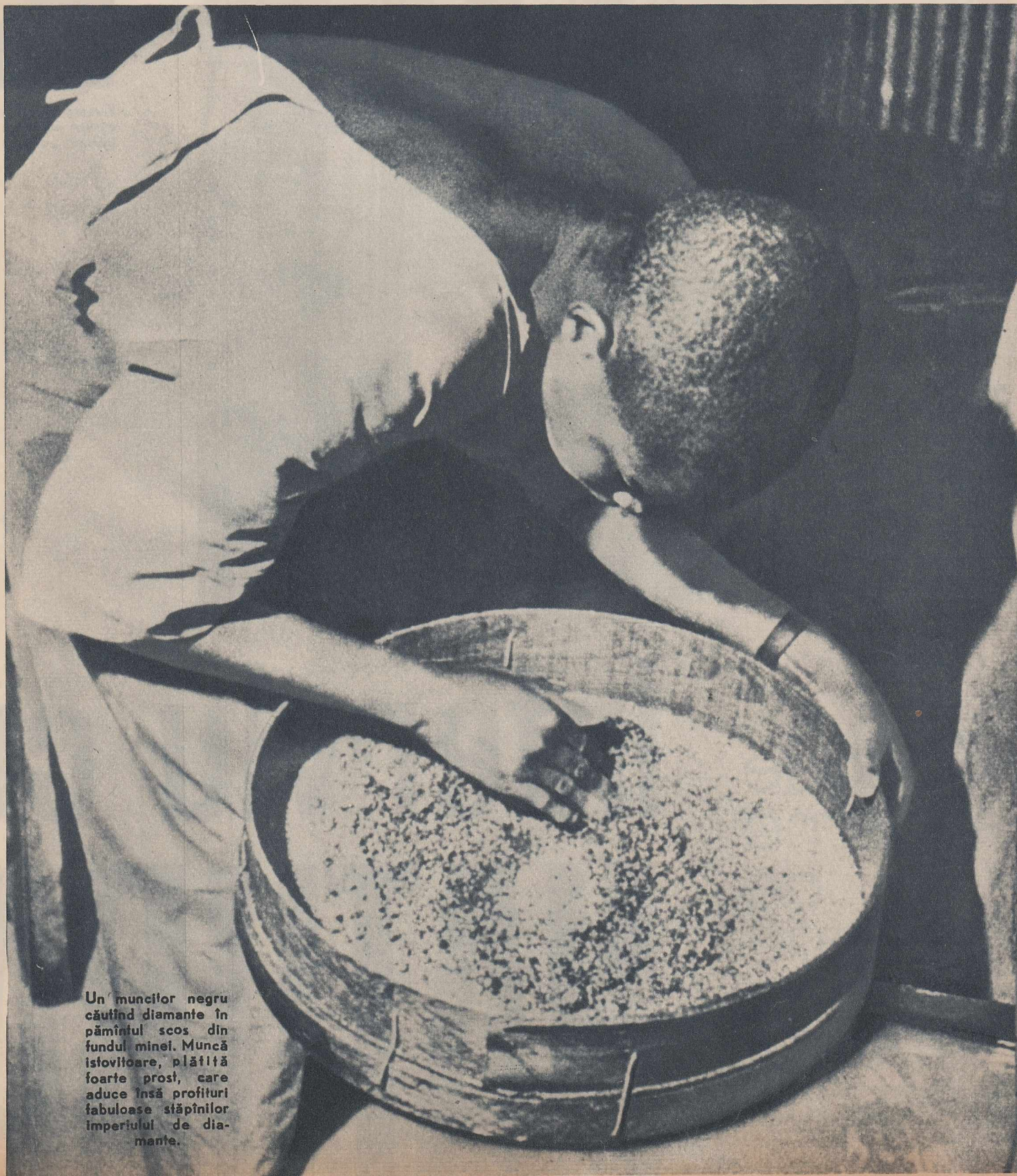
Înainte morții lui Ernest Oppenheimer nori de furtună începuseră să amenințe „sindicatul” său. Comerțul ilicit și contrabanda cu diamante sau cum i se mai spune, I.D.B. — Illicit Diamond Buying — a început să ia proporții uriașe, amenințînd cu prăbușirea întreaga piață a diamantelor. Comercianți al căror cartier general se afla în Liberia, ofereau prețuri superioare celor stabilite de „sindicat”. Ca urmare, spre Liberia au început să se îndrepte caravane ce străbăteau pădurile virgine și deșerturile, aducînd cu ele adevărate comori. Aceste caravane

veneau atît din îndepărtata Africă de Nord cît și din mai apropiata Sierra Leone, unde exploatarea zăcămintelor de alți căutători de diamante întrecea deja producția minelor lui Oppenheimer din această țară.

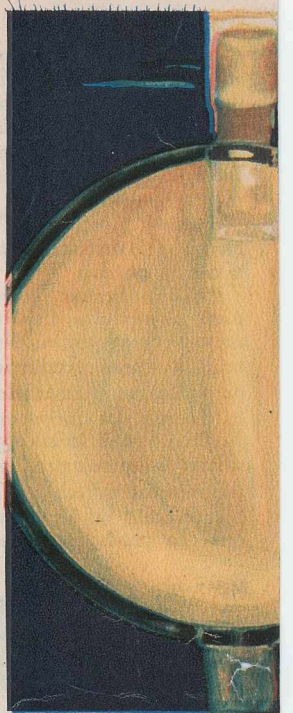
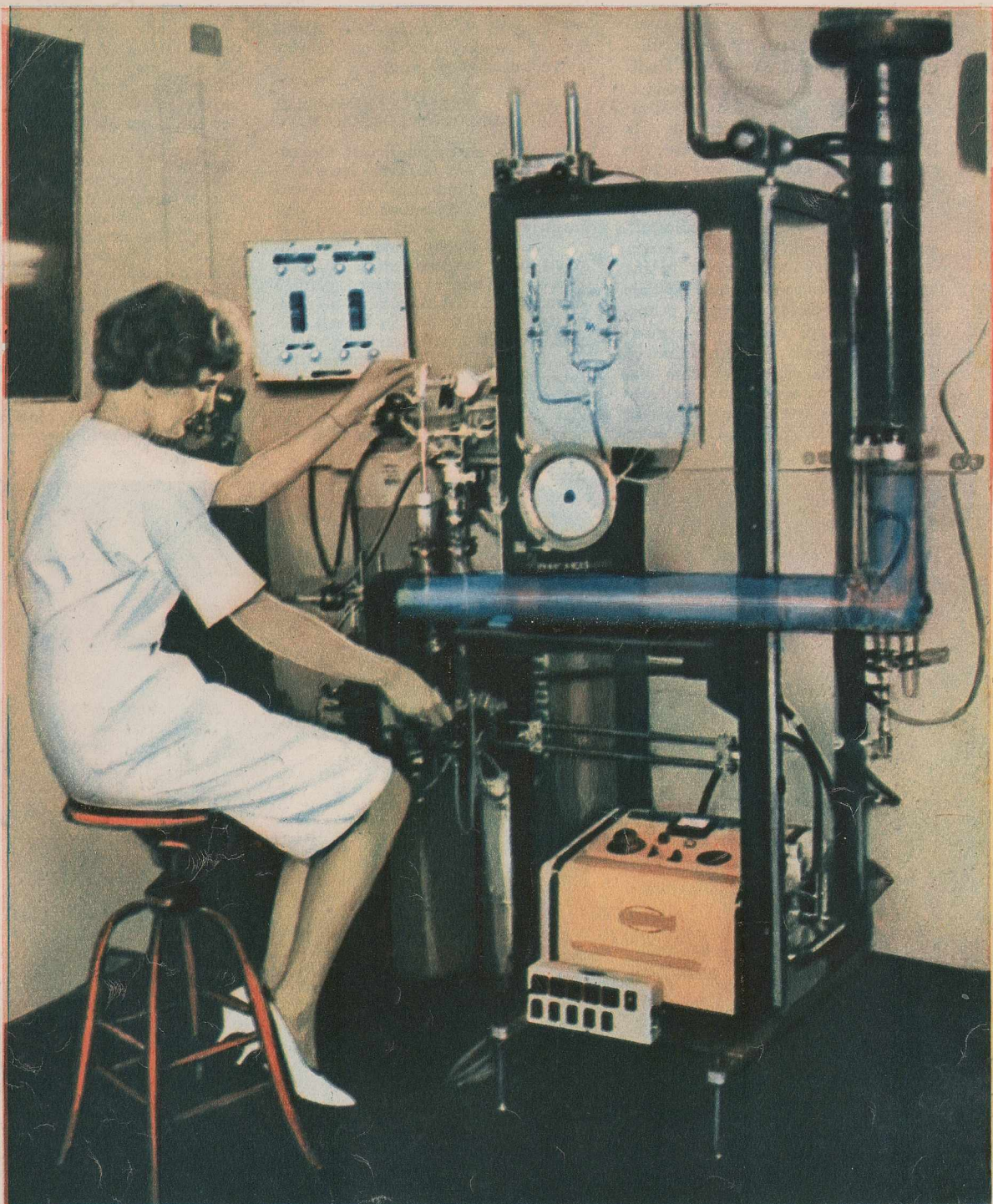
Ghana și Guineea, după ce s-au eliberat de stăpînirea colonială, au fondat societăți independente de extragere a diamantelor, hotărîte să se smulgă din mrejele monopolului internațional. Trebuie să menționăm că Ghana ocupă locul al treilea pe continentul african în producția de diamante făcînd astfel parte, alături de Republica Congo și Republica Sud-Africană, dintre țările cu cea mai mare producție de diamante din lume (exclusiv țările socialiste), cu o

Ion ASZODY

(Continuare în pag. 21)

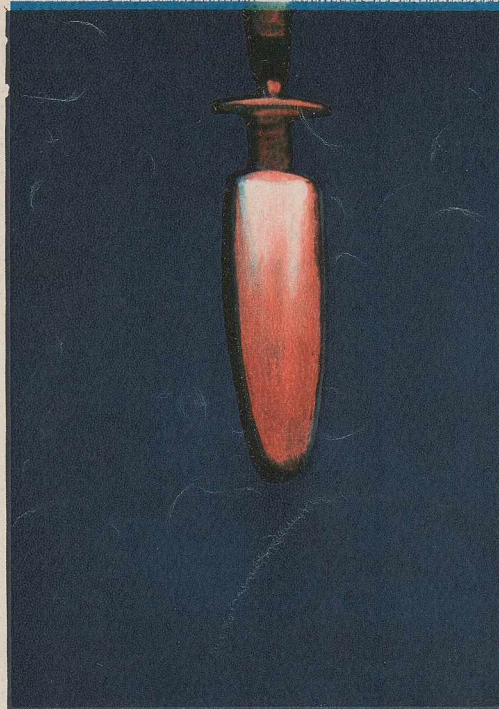
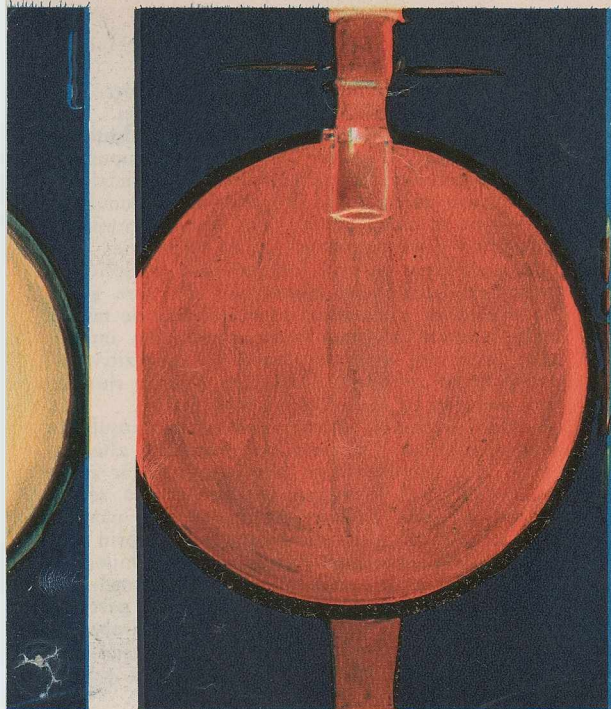
Un muncitor negru căutînd diamante în pămîntul scos din fundul minei. Muncă istovitoare, plătită foarte prost, care aduce însă profituri fabuloase stăpînilor imperiului de diamante.

Flacăra atomică... Iată unul
cărilor electrice în gaze re
lumina colorată produsă

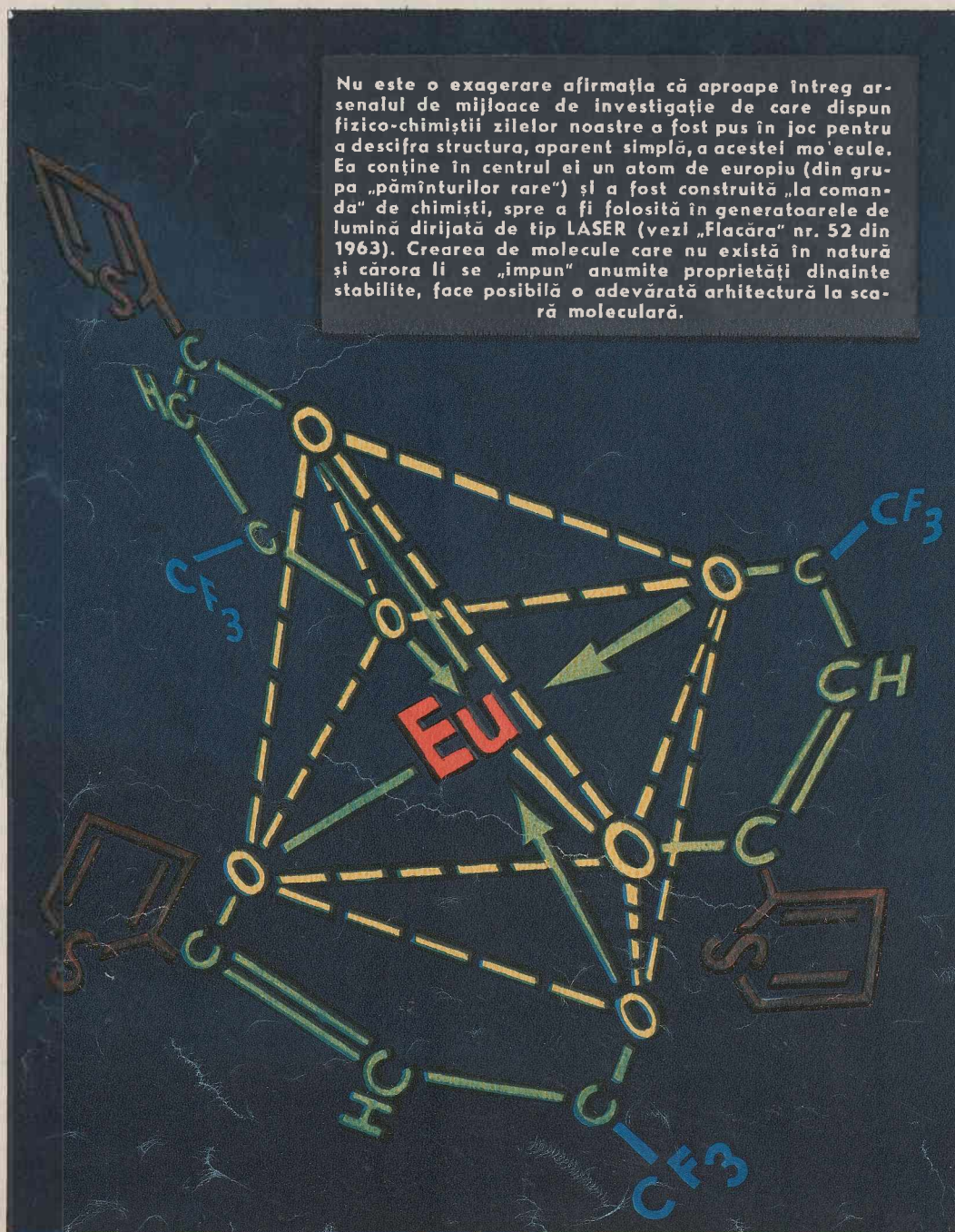
Metode
moderne
de
investigație
a
micro-
universului

Interviu cu NATURA

leele cele mai moderne și sensibile pentru a lua un „interviu” naturii. Fotografierea rapidă a flăcărilor atomice și a luminii colorate de emisie în urma descărcărilor cercetătorului să surprindă evoluția unei reacții într-o *infimă fracțiune de secundă*. De la stînga la dreapta: aparatul în care se produc descărcările (fotografia nr. 1) și de un amestec de nitrogen cu heliu (fotografia nr. 2); Flacăra atomică; azot cu adaos de clorură de metilen (fotografia nr. 3); oxigen cu acetilenă (fotografia nr. 4).

Nu este o exagerare afirmația că aproape întreg arsenalul de mijloace de investigație de care dispun fizico-chimiștii zilelor noastre a fost pus în joc pentru a descifra structura, aparent simplă, a acestei molecule. Ea conține în centrul ei un atom de europiu (din grupa „pământurilor rare”) și a fost construită „la comanda” de chimiști, spre a fi folosită în generatoarele de lumină dirijată de tip LASER (vezi „Flacăra” nr. 52 din 1963). Crearea de molecule care nu există în natură și cărora li se „impun” anumite proprietăți dinainte stabilite, face posibilă o adevărată arhitectură la scară moleculară.

„Marele Verulam”, Francis Bacon, „adevăratul părinte al materialismului englez și al întregii științe experimentale moderne” — cum îl numeau Marx și Engels — compara arta și știința cu „un atelier de fierărie unde zgomotul lucrărilor noi și al produselor viitoare răsună pretutindeni”.

Atelierele științei sînt laboratoarele de cercetare, locul unde se desfășoară „interviurile” cu natura, unde se dezvăluie adevărurile despre substanțe, despre materia inertă și vie.

Iată-i pe fizicieni și pe chimiști la lucru, manipulînd instrumente cunoscute la prima vedere. Mîini mecanice efectuează operații de o incredibilă delicatețe și precizie. Oameni în halate albe și albastre examinează cele ce se petrec în reactoare, unde se ciocnesc miriade de particule în permanentă agitație. Această agitație este pretutindeni prezentă, pînă și în calmul aparent al picăturii de apă captive de sute de milioane de ani în ocluziunile unei roci de cuarț. Mișcarea pulberilor în bătaia razelor de soare este și ea o imagine și un model al mișcării moleculare. La această mișcare se referea poetul roman Lucrețiu ca la o dovadă a existenței particulelor ultime din care este alcătuită materia.

În experiențele de laborator, semnale luminoase și delicate scînteieri, zgomote abia perceptibile și cifre, mereu alte cifre, informează despre fenomenele ce se petrec în baloane și cuptoare, în corpul plantelor și animalelor, în bulgări de pămînt, în picătura de apă sau de sînge.

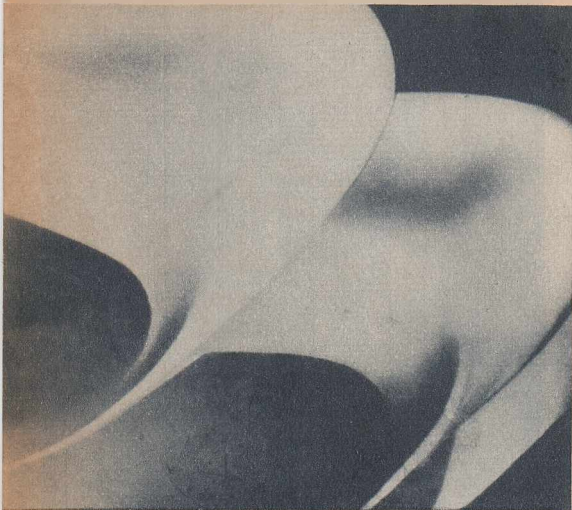
Secțiuni minuscule din țesuturile cobailor, șoarecilor, cîinilor, obținute cu ultramicrotomul și observate la ultramicroscop, dezvăluie mereu alte amănunte din țesătura infinit de complicată a materiei vii. Dar această lume a materiei organizate este relativ ușor accesibilă, microscopul electronic dîndu-ne putința să pătrundem adînc în întunericul celulei.

Cercetătorii coboară însă mult mai adînc, în abisul materiei, dincolo de limitele celui mai puternic microscop. Cum?

ARABESCUL SPECTROSCOPIEI

Faldul greu al unei perdele negre, o găurică fină, o prismă de sticlă — și iată că apare policromia superbă, care a emoționat și pe omul cavernelor și-l emoționează și pe actualul locuitor al Pămîntului, sub înfățișarea majestuoasă a curcubeului. Spectrul luminii! De la Newton la Vavilov și pînă la cercetătorii de azi, el a ținut treaz interesul fizico-chimiștilor, căci este un semn venit din adîncurile materiei.

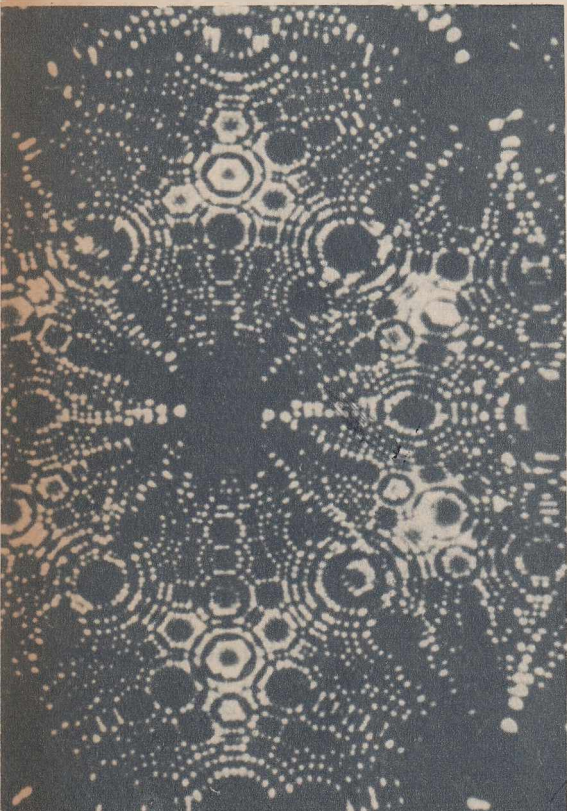
Soarele, materie incandescentă, emite lumină albă, alcătuită din suprapunerea tuturor culorilor spectrului. Sodiul emite lumină galbenă, potasiul violetă... Fiecare element, în parte, își are propria sa linie spectrală sau grup de linii spectrale... Substanțele emit și absorb selectiv în toate domeniile spectrului de lumină. Fiecare astru sau grup de

DE 500 DE ORI... Picătură de apă văzută la un microscop obișnuit.

DE 28.000 DE ORI... Pulbere de oxid de molibden, la microscopul electronic.

DE 2.700.000 DE ORI... Cristalul de tungsten, fotografiat la un microscop ionic, dezvăluie regularitatea aproape perfectă a așezării atomilor în rețeaua cristalină.

Fotografiile de mai sus evidențiază progresele continue realizate în investigarea microuniversului.

Chiar și o mărire relativ puțin însemnată transformă această modestă algă — o diatomee — într-un ornament plin de grație și... neprevăzut. →

Interviu cu NATURA

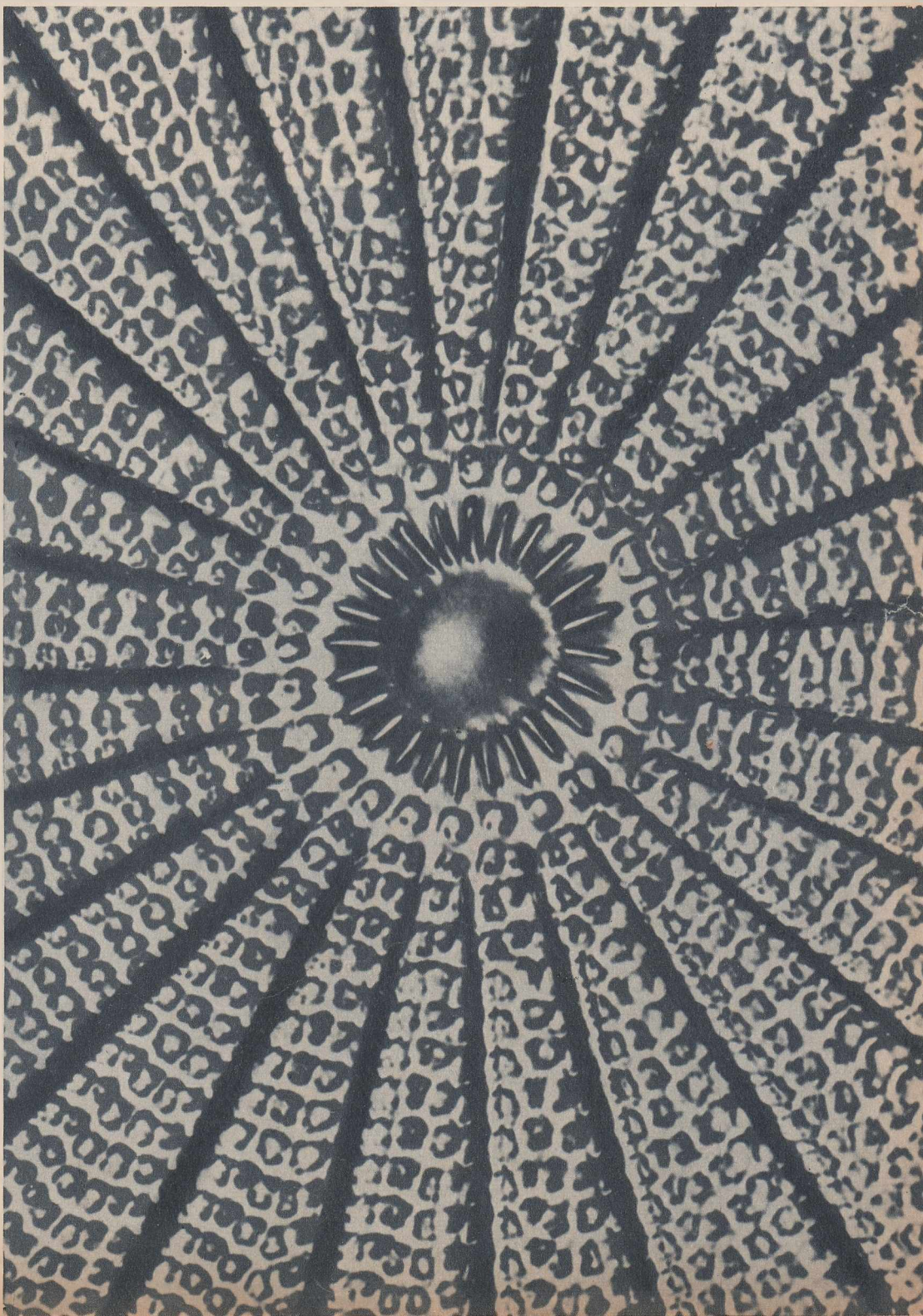
atomi înseamnă o structură, poate vibra într-un fel anumit.

Substanțe și lumină. Lumină și substanțe. Iată o cheie de pătrundere în labirintul materiei.

Spectrul de emisie și spectrul de absorbție al unei substanțe, fie ele obținute prin supunerea fragmentului de materie unui fulger artificial, întrerupt sau neîntrerupt, fie prin punerea unui tub cu soluție în calea luminii, sînt semnale prețioase, informînd despre structura intimă a materiei.

Aparatele cu care se lucrează sînt complicate: prisme și lentile din cleștar sau din sare gemă, o tensiune de alimentare de mii și zeci de mii de volți, aparate adaptate pentru măsurarea intensității luminii și umbrelor, legate cu dispozitive de fotografiere automată. Dar toate acestea sînt necesare pentru o fărîmă de cunoaștere.

...Dacă vizibilul, ultravioletul și infraroșul pot aduce informații dinăuntru substanței, alte radiații, mai pătrunzătoare, vor putea desigur spune mai mult. Razele X nu se reflectă, nu se refractă, nu sînt deviate de magneți și pătrund ușor prin carne, prin sticlă fără plumb, prin ebonită. Ne este tuturor familiar acest mijloc de fotografiere a invizibilului. Dar din urmele înțelirilor dintre razele X și straturile de particule care alcătuiesc cristalele — din aceste arabescuri de umbre și lumini — se poate, oare, trage vreo concluzie? Prezintă, matematica rezolvă șarada.

Semnăle radiante se transformă în cifre, cifrele în concluzii logice.

Aparate cu raze X se folosesc astăzi și în laboratoare uzinale, răspunzând unor probleme curente de analiză.

SE NUMĂRĂ ATOMII

Spectrul... Cuvîntul pătruns în știință, pentru a desemna distribuția razelor divers colorate, s-a generalizat, urmînd astfel soarta tuturor noțiunilor esențiale. Între o mie de oameni ordonați după înălțime, se vor găsi cîțiva foarte înalți, cîțiva foarte scunzi, și între aceste limite, grupe mai mari și mai mici de diferite înălțimi.

Dacă se orînduiesc toate numerele care reprezintă grupurile de diferite înălțimi, se obține spectrul de distribuție a înălțimilor. La fel se poate vorbi despre spectrul de masă al unui număr mare de particule, adică despre ordonarea, clasificarea particulelor în funcție de masa lor.

Natura nu cunoaște identitate absolută. Nici două picături de apă — simbol al asemănării — nu sînt strict identice. La fel, moleculele, atomii, nucleele atomice.

Pe vremea cînd filozofii greci inventaseră cuvîntul „atom“, atît de larg folosit astăzi, ei nu bănuiau că s-ar putea vreo dată încerca să se grupeze atomii după mărime și masă. Cercetătorii veacului nostru au izbutit această performanță.

cîmp magnetic bine determinat, purtînd numele bizar de *spin*. Așadar, protonul își poartă cu el propriul cîmp magnetic. Venind cu un cîmp magnetic exterior, noi orientăm acești magneți elementari, îi ordonăm în conformitate cu sensul cîmpului nostru. Dacă suprapunem un magnet rotitor peste cel „fix“ (al protonului) atunci, în momentul în care frecvența cîmpului rotitor se potrivește cu aceea a învîrtirii proprii a protonului, se produce așa-numita rezonanță între cîmpul nostru rotitor și cel al protonului. Acest moment se observă la un osciloscop și obținem astfel un spectru de cu totul alt tip: de rezonanță magnetică nucleară, pe scurt, RMN.

Spectrul depinde de ecranul ce se interpune între protonii de hidrogen și cîmpul exterior, deci de modul cum sînt așezați atomii în moleculă. Iată deci un nou mijloc de a căpăta informații din adîncurile moleculei. Limbajul este, de astă dată, cifrat în cod magnetic.

„ARHITECȚI LA SCARĂ MOLECULARĂ“

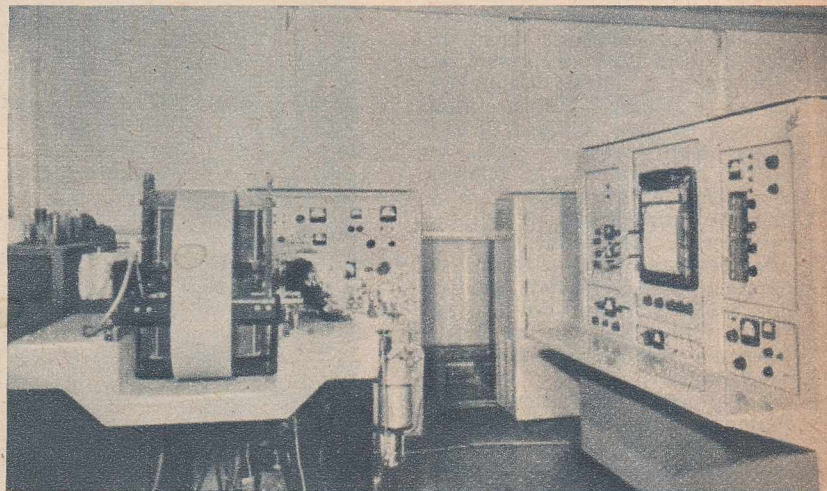
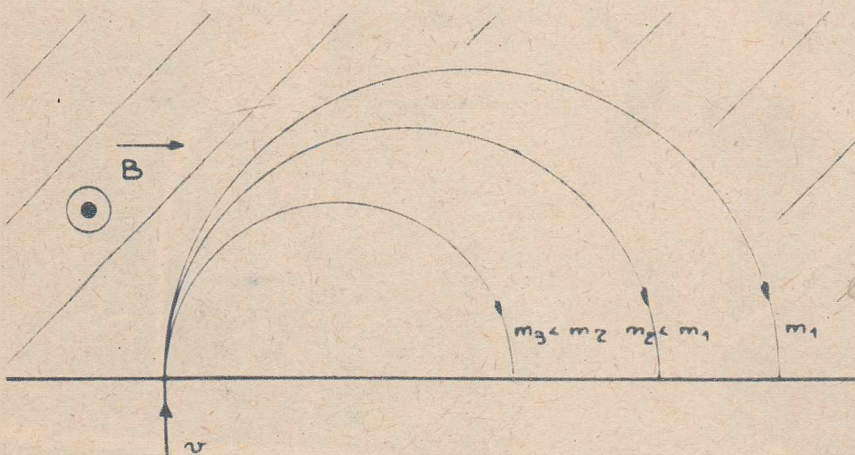
Să ne închipuim niște ochelari fantastici care însumează însușirile unor aparate prezentate (și neprezentate) în rîndurile de mai sus. Să ne închipuim, așadar, că sîntem înarmați cu niște ochelari avînd proprietățile spectrografului, ale spectrometrului de masă, ale spectrometrului de rezonanță nucleară, ale aparatului Röntgen și, în

nunțele de structură. Centri de materie densă, înconjurați de cîmpuri puternice; protoni și electroni; mișcări de rotație, de vibrație, de luncare; deplasări de goluri și de noduri de rețea. Fixitatea cristalului, fixitatea atomilor în moleculă sînt aparente, cu totul aparente. În aceste mișcări se găsesc explicațiile a nenumărate fenomene macroscopice, cum sînt: dizolvarea, evaporarea și fierberea, curgerea și deformarea corpurilor, dilatarea, capacitatea de a fi folosite ca izolatori sau conductori ori semiconductori, tensiunea superficială, difuziunea gazelor, a metalelor și altele și altele.

Un nou nivel al cunoașterii realității este atins: pătrundem în universul submicroscopic al moleculei. Dar cu aceasta, oamenii de știință nu se pot încă mulțumi. Ei își propun literalmente să construiască molecule care să răspundă unor proprietăți dinainte impuse, unor dorințe dinainte exprimate.

Ei devin „arhitecți la scară moleculară“, după expresia academicianului Costin Nenițescu. Un grup de atomi schimbat, un unghi interior modificat, o rînduire nouă a acelorași grupe de atomi în moleculă și substanța va deveni mai cristalină sau mai amorfă, mai elastică sau mai plastică, mai ușor sau mai greu fuzibilă.

Și astfel, visul nostru poate să-și desfășoare larg aripile. Da, vom crea materiale atît de elas-

Spectrometrul de masă acționează pe baza unui principiu extrem de simplu, după cum reiese și din desenul de mai sus: în cîmp magnetic atomii încărcăți cu electricitate se mișcă în mod diferit, în funcție de masa lor. Astfel ei pot fi separați, numărați și înregistrați în mod automat, ca și cum ar fi cernuți printr-o sită foarte fină. În realitate, aparatul este complicat: o întreagă uzină într-un laborator. Pompe de vid, conducte și robinete de gaz și lichid, generator de cîmp magnetic, stabilizatori de tensiune, amplificatori electronici, înregistratori...

Ei obțin spectrul de masă al unei combinații, separînd atomii de mase diferite și numărîndu-i. Această treabă o face spectrograful de masă, unealtă care a pătruns și ea, din laboratorul de cercetare ultraspecializat, în uzină.

În interiorul acestui instrument, cîmpuri magnetice și electrice creează cărări pe care nu încap decît particule de anumită masă și încărcare electrică proprie. Așa cum un separator de rulmenți, bunăoară, separă mecanic rulmenții, oferînd spectrul de distribuție al diametrului rulmenților, spectrograful de masă separă atomii invizibili în funcție de masa lor. Colectori electrice preiau sarcinile particulelor separate și transmit semnale corespunzătoare acestor șocuri.

Cu asemenea aparate se separă între ei izotopii, adică atomii de același fel, de mase diferite. O căsuță a lui Mendeleev este, de fapt, un apartament locuit de o întreagă familie... De pildă, patru asemenea membri, mai „grăși“ și mai „slabi“, formează familia hidrogenului: H₁, H₂, H₃ și H₄.

DIALOG MAGNETIC CU MATERIA

Cercetătorul este, în felul lui, un nesătul. Nici odată nu-l satisface ceea ce știe. Sînt puțini ani de cînd și-a propus, pentru întia oară, să încerce un dialog magnetic cu materia. De astă dată, se baza pe un amănunt de structură dinăuntru atomului.

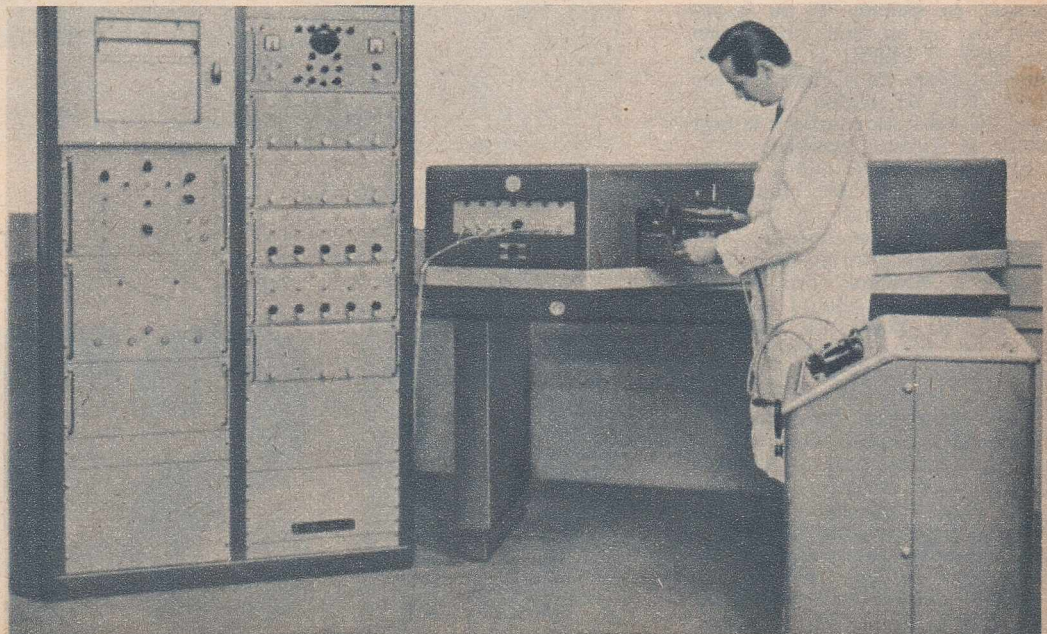
Fiecare nucleu al atomului de hidrogen, adică fiecare proton, se învîrtește într-un sens sau altul, ca un titirez; și de această învîrtire este legat un

plus, ale microproiecteurului electronic și ale microscopului ionic. Acești ochelari fantastici nu sînt o pură plămăuire: în prezent se lucrează tocmai pe această linie, a combinării proprietăților diferitelor categorii de aparate de investigație.

Din imaginea amorfă a lichidului în fierbere sau din pulbere informă se va degaja, așadar, o imagine a moleculei. Să alegem o moleculă de polietilenă mărită prin acești ochelari pînă la dimensiunile vizibilului. Ea își va desfășura amă-

tice, încît le-ar putea invidia un iluzionist. Vom crea fibre atît de rezistente, încît firul de oțel va fi moale în raport cu ele. Vom fabrica mobilă necrezut de ușoară, pereți de casă cu greutate proprie aproape nulă. Și apoi... o picătură de materie vie, autoreproductibilă? Da, fără îndoială. Dar, aceasta, dragi cititori, este o altă poveste.

Max SOLOMON
Șef de laborator
Institutul de metrologie

Din timpul lui Newton pînă azi, spectrul luminii a ținut treaz interesul cercetătorilor, deoarece este un semnal venit din adîncul materiei și spune multe despre structura ei intimă. În fotografie, un spectrograf de emisie modern.

SPORT

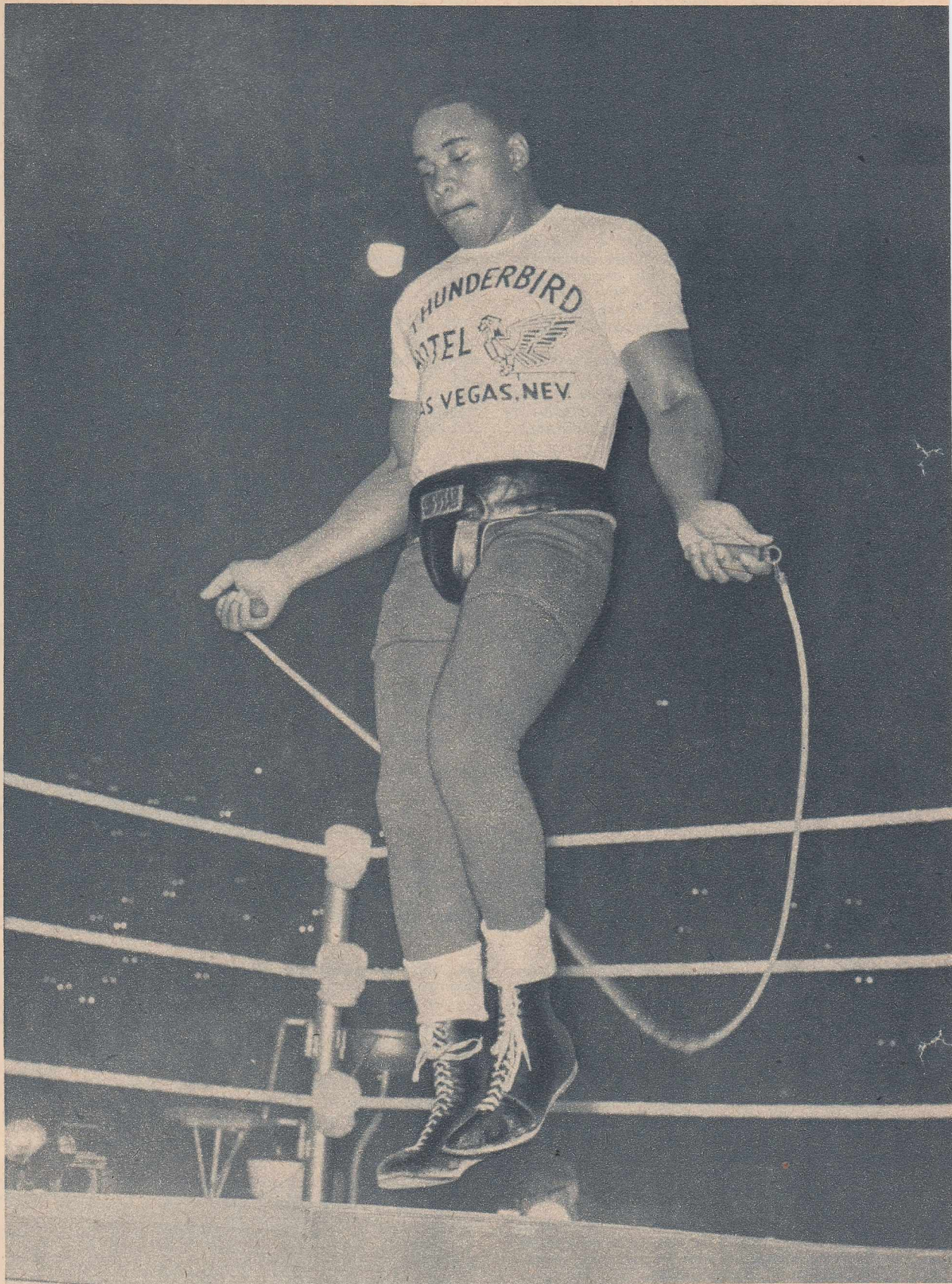
La 25 februarie, la Convention Hall, directorul ringului îmbrăcat obligatoriu în pantaloni negri, cămașă albă și papion îi va invita pe Sonny Liston și Cassius Clay să înceapă mult așteptatul meci pentru desemnarea campionului lumii la categoria grea.

Din anul 1882 și pînă astăzi, lista campionilor mondiali, a coloșilor ringului, cuprinde 22 de nume. Primul campion oficial a fost John Sullivan, care a „domnit” timp de 10 ani. Pe atunci luptele aveau loc cu pumnii goi. Între 1897 și 1919 sînt consemnate numele unor boxeri ca Bob Fitzmons, James Jeffries, primul pugilist care a părăsit ringul neînving, Tommy Burns, Jack Johnson și Jess Willard. Primul boxer negru care s-a încins cu centura de campion al lumii a fost Johnson, învingătorul canadianului Burns (1908). J. Willard, predecesorul celebrului Dempsey, este deținătorul unui record de durată; el a purtat centura de campion timp de 14 ani (1905—1919). Nici un alt boxer greu n-a mai reușit să egaleze acest record.

Boxul modern are primul reprezentant strălucit în Jack Dempsey (1919—1926), un maestru al directelor, un adevărat vulpoi al ringului, care timp de 7 ani a făcut ravagii prin tehnica sa desăvîrșită. În plină glorie a lui Dempsey, sportul cu mănuși dă la iveală un alt element excepțional în studentul Gene Tunney care-l învinge pe Dempsey la puncte după 15 reprize dramatice. Cu acest prilej amatorii de statistică sportivă își îmbogățesc documentarea cu două cifre: 120.000 de spectatori — asistență nemaiîntîlnită pînă atunci — și primul meci pentru titlul mondial care este dus pînă la limită.

După alți campioni ai lumii organizatorul Leon Lee a adus în arenă pe uriașul Primo Carnera (2,05 m — 120 kg), care nu strălucea prin tehnică dar avea „dinamită” în pumni. El nu a rezistat nici un an, fiind învins prin k.o. după 11 căderi la podea de frumosul Max Baer, devenit mai tirziu rival de platou la Hollywood al celebrilor artiști Robert Taylor și Tyrone Power.

După alte cîteva nume, îngropate în anonimat, Joe Louis, poreclit „bombardierul din Detroit”, (96 kg), devine campion în 1937, cînd îl învinge prin k.o. în rundul 10 pe J. Braddock. În anele boxului a rămas celebră corecția pe care Joe Louis i-a administrat-o lui Max Schmeling (mai tirziu parașutist nazist în Creta). Meciul a durat mai puțin de 2 minute, Schmeling fiind internat de urgență la spital. Din 1956 și pînă în 1959 campion al lumii a fost italo-americanul R. Marciano, care, neînving, în plină glorie, a predat centura de campion federației internaționale de specialitate. Floyd Patterson a fost cel de-al 19-lea campion. Apoi, după 25 de ani, suedezul

Sonny Liston la un antrenament.

LISTON

Johansson, un camionagiu din Göteborg, aduce cu pompă și trîmbește centura în Europa. El nu rezistă însă revanșei și centura face cale întoarsă intrînd din nou în patrimoniul lui Patterson, care la rîndul lui, o cedează lui Liston, actualul campion mondial.

...Și acum, mult așteptatul meci: Liston—Clay. Sonny Liston 29 de ani, învins o singură dată în carieră de un oarecare Marshall. Are 96 kg și 1,90 m înălțime. „Studiile” și le-a făcut... la o casă de corecție, fiind condamnat pentru furt și huliganism. Este un adevărat colos, cu laba mîinii lungă de 34 cm, încît nu boxează decît cu mînuși de comandă.

Cassius Clay, 24 ani (89 kg — 1,87 m), campion olimpic la Roma (categoria semigrea), învingător net al polonezului Pietrzykowski. L-a învins prin k.o. pe celebrul Archie Moore. Cassius Clay, este un palavragiu, cum spun americanii. Înaintea fiecărui meci, el indică ziaristilor repriza „în care-și va lichida adversarul”. Clay a declarat acum că Liston va fi „executat” în rundul 8, în timp ce deținătorul centurii i-a răspuns că... nu va avea timp, deoarece în rundul 2 îl va trimite pe Clay în „patria visurilor”. Rezultatul, în mod normal, nu poate fi favorabil decît lui Liston, care are o mai mare experiență a ringului. Dacă totuși va cîștiga Clay, înseamnă că în contract a fost inclusă o clauză „secretă” pentru ca revanșa să aducă încasări triple. Oricum, meciul de la 25 februarie este așteptat cu mare interes.

Paul OCHIALBI

RECLAMA — SUFLETUL MECIULUI

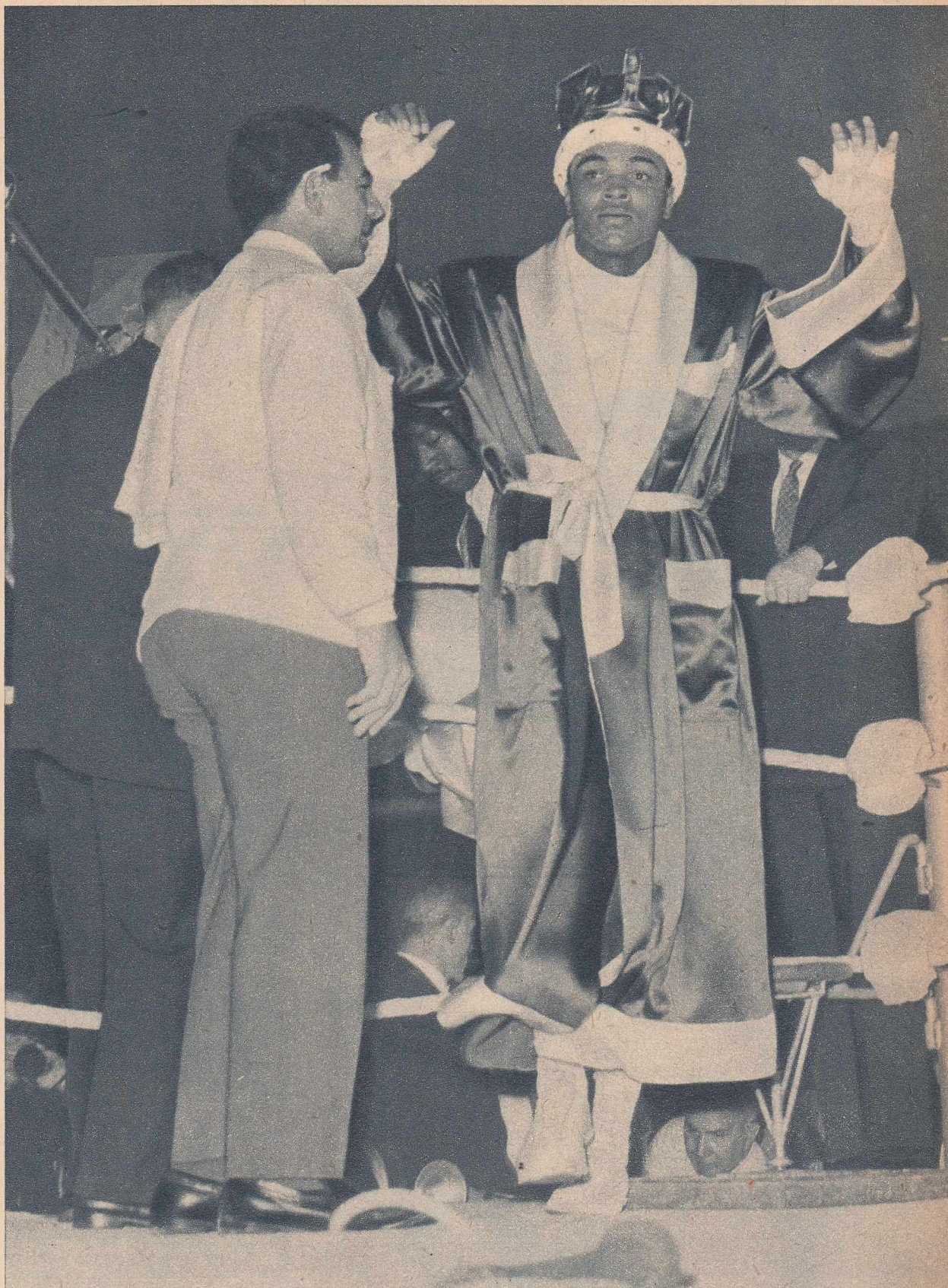
Reclama zgomotoasă care se face de cîțva timp în jurul meciului de box dintre Sonny Liston, campion al lumii și Cassius Clay campionul olimpic, îl prezintă pe acești așa și ringului profesionist american drept cei mai înverșunați dușmani posibili. Ei înșiși participă din plin la răspîndirea acestui zvon, fiind interesați să-și asigure poziții cît mai avantajoase în „războiul nervilor” care precede înfîlnirea de box din 25 februarie. Cassius Clay a deschis primul seria de provocări la adresa adversarului său. Adăpostit într-un autobuz închiriat, pe caroseria căruia scrisese: „Eu sînt cel mai mare” (!) el a trecut pe sub fereastra locuinței lui Liston înjurîndu-l cît îl ținea gura — pînă cînd poliția s-a simțit obligată să intervină spre a-l potoli.

Și totuși sînt motive să se creadă că dușmănia lor gălăgioasă nu e decît un truc publicitar, un mijloc de intensificare a reclamei. Amatorii de box își amintesc desigur de „incidentul” survenit între Liston și antrenorul său în timpul unui antrenament dinaintea întîlnirii lui cu Patterson. Impușcat de antrenor — drept răspuns la o lovitură de pumn pe care i-o dăduse (chîpurile pentru că l-ar fi scos din sărite) — viitorul campion mondial s-a prăbușit la poale, scaldat în sînge, spre stupefacția celor prezenți. Dar în clipa următoare el s-a ridicat sprinten și l-a îmbrățișat pe „ucigaș”. Revolverul avusese cartușe oarbe iar sîngele nu era altceva decît suc de roșii.

Gluma aceasta, făcînd ocolul presei americane, a constituit pentru Liston o reclamă foarte binevenită înaintea meciului cu Patterson.

E drept că ea seamănă intrucitva cu un fel de reprezentare de bilci, ca — de altfel — orice reclamă țîpătoare. Dar principalul pentru organizatorii meciului nu-l constituie aprecierile de ordin estetic sau moral, ci încasările. Și din acest punct de vedere o asemenea reclamă poate să dea bune rezultate!

N. R.

Reclama e reclamă... Înaintea unui meci, Cassius Clay a apărut într-un veșmînt ce aduce cu o hlamidă purpurie și pe cap cu... o coroană.

CONTRA CLAY

JOHN CRADDOCK ȘI BABA LUI

Schiță
de Erskine CALDWELL

Julia Craddock a trăit treizeci și cinci de ani și niciodată n-a fost nici frumoasă, nici înzestrată cu vreo grație feminină. Trecuseră treizeci și cinci de ani și, o dată cu ei, tinerețea și maturitatea, dar frumusețea sau feminitatea nu-i înfloriseră pe chip în nici un fel. Dimpotrivă: cu fiecare an care trecea, se urîțea mai mult. Și, după cincisprezece ani petrecuți deasupra oalelor din bucătărie și a albiei de rufe, trupul i se uscăse, iar părul îi încăruntise, devenind aspru, uscat. Fața i se brăzdase și ea cu riduri deforme, de muncă istovitoare; sînii plăși i se lăsaseră în jos. Bărbații nici nu vedeau în Julia altceva decît o vită de muncă. Chiar și Jo, soțul ei. Pentru Jo, ea a fost întotdeauna „baba lui“.

Iar într-o zi Julia a murit.

Pentru ea moartea a fost o adevărată răsplată. Răsplată pentru urîțenia feței și a trupului, răsplată pentru toată viața ei. Cît trăise, ea nu aflase ce-i fericirea. A avut doar unsprezece copii, patrusprezece vaci, nenumărate găini și opt porci rău mirositori. În ultimii zece ani nu părăsise de loc ferma. Muncă, muncă și iar muncă, de la ora patru dimineața, pînă la nouă seara; n-a avut sărbătoare, n-a avut timp pentru plimbare în oraș și nici să se spele din cap pînă-n picioare. Jo, de asemenea, muncise și el tot timpul. Nu avusese însă nici un folos de pe urma muncii lui, ci numai dureri în șale, necazuri și sărăcie. Cu cît muncea mai mult, cu atît era mai sărac. Dacă toamna strînsese douăzeci de baloturi de bumbac, prețul lui scăzuse atît de mult, încît cu banii luați de-abia putea să îngrășe ogorul — și nici asta totdeauna. Și dacă prețul creștea pînă la treizeci de cenți de livră, asta se întîmpla numai cînd recolta era compromisă fie din cauza ploilor torențiale, fie din pricina secetei, așa că de vîndut nu-i mai rămînea nimic.

Fără îndoială că o asemenea viață, sortită lui Jo și Juliei, nici nu merita să fie trăită prea mult timp.

Și iată că Julia a murit. N-a fost nicicînd frumoasă, și nicicînd nu s-a simțit frumoasă. Niciodată n-a avut prilejul să îmbrace lenjerie de mătase, niciodată să-și pudreze nasul și să-și rumenească obraji și niciodată să-și curețe toată murdăria de sub unghii.

A venit însă maestrul pompelor funebre, a luat-o pe răposata și a doua zi de dimineață a adus-o din

nou la fermă, ca să poată fi înmormîntată în cimitirul de lîngă casa de rugăciuni metodiste *).

Dar ce minune a fost adusă la fermă! Lui Jo, multă vreme nu i-a venit să creadă că aceea pe care maestrul pompelor funebre o adusesse îndărăt, era chiar Julia. De aceea s-a apucat să scoțoească prin toate sertarele ca să găsească fotografia pe care răposata i-o dăruise cu cîteva săptămîni înainte de nuntă. Și abia atunci s-a convins că moarta adusă de maestrul pompelor funebre, era într-adevăr nevastă-sa. Julia devenise din nou fată tînără.

O îmbăiaseră din cap pînă-n picioare, îi spălaseră părul cu șampon; mîinile îi deveniseră albe, cu manichiură făcută; fața se făcuse și ea curată și catifelată, datorită fardului și pudrei, iar obrajii căzuți fuseseră sprijiniți cu vată.

Acum Julia era într-adevăr frumoasă. Jo, pur și simplu că nu-și putea lua ochii de la ea. O zi întreagă a stat lîngă sicriu, plîngînd încet și admirîndu-i frumusețea. Imbrăcată în cămașă și ciorapi de mătase și peste cămașă cu o rochie, de culoarea valurilor mării, tot de mătase, fără mîneci și cu o garnitură albastră, datorită artei maestrului pompelor funebre, ea semăna acum cu o fată într-adevăr tînără și frumoasă.

Și cînd veni seara, o înmormîntară — așa frumoasă cum era — în cimitirul de lîngă casa de rugăciuni. Cu puțin înainte de înhumare Jo a cerut ca înmormîntarea să fie amînată pînă a doua zi, însă maestrul pompelor funebre nici n-a vrut să audă de așa ceva; nici nu înțelegea rostul acelei cereri straniu.

Nici chiar copiii Juliei, afară de doi, cei mai mari, n-au știut ce anume se petrecuse cu mama lor. Au trebuit să treacă cîteva ani pînă ce au înțeles că răposata care a fost adusă atunci în casa lor de către maestrul pompelor funebre, era mama lor, Julia.

— Femeia aceea din sicriu era o frumoasă lady, spuneau ei deseori.

— Da, le răspundea atunci Jo, Julia, mama voastră, a fost într-adevăr o frumoasă lady.

Și, mergînd la scrin, scoțea din sertar fotografia de demult și le-o arăta.

Ilustrație de Tia PELTZ

*) Metodism — doctrină religioasă practică de o sectă anglicană, întemeiată în sec. al XVIII-lea (nota trad.).

POVESTEA CUVINTELII

ȘCOALA

Cuvîntul acesta există astăzi în multe limbi, în forme mai apropiate sau mai depărtate de rostirea românească, dar cu aproximativ aceleași înțelesuri (în italiană *scuola*, germană *schule*, engleză *school*, franceză *école* în rusă, bulgară și sîrbă *škola*, în polonă *szkola* etc). Toate aceste forme, mai mult sau mai puțin deosebite, au o origine comună, în limba greacă veche, dar cu un sens care contrastează uimitor cu accepțiunea actuală.

Scholé însemna în limba vechilor eleni nu „instituție de învățămînt”, ci „ocupație în timpul liber”! Împrumutat de romani (*schola*) îl găsim folosit cu înțelesul de „discuții filozofice” sau „loc de întîlnire unde se purtau discuții de acest gen”. Dar nu e vorba de sediul unor instituții culturale, ci de... sălile de așteptare ale băilor publice (așa-numitele *terme*). Știm din diverse surse că și filozofii greci foloseau aceste locuri de întîlnire ca decor potrivit pentru dezbaterile problemelor celor mai înalte; Socrate era unul dintre aceștia.

Cu vremea, cum era și firesc, și alte locuri unde se purtau discuții similare au căpătat această denumire, apoi s-au numit *scholae* lecțiile, conferințele de filozofie și chiar doctrinele filozofice (se spune și astăzi, de pildă, *școala lui Platon* cu înțelesul de „Curentul filozofic inspirat de ideile lui Platon”).

De aici și pînă la accepțiunile de „instituție de învățămînt”, „clădire în care este instalată o astfel de instituție”, cuvîntul latin *schola* nu mai avea de străbătut un drum prea lung.

Sorlin STATI

În articolul „Încercări de adaptare” („Flacăra” nr. 7/1964) finalul paragrafului al treilea se va citi corect: cu corespondentele lor din limba italiană.

INGENIOZITATE TURISTICĂ...

De cîtăva vreme Parisul cunoaște o categorie nouă de turiști. E vorba de numeroși tineri între 18 și 24 de ani, originari din diferite țări occidentale, mai cu seamă din R. F. Germană, care, sosind în Franța cu bani foarte puțini sînt siliți să recurgă la expediente pentru a se putea întreține în timpul sederii lor la Paris. Cel mai folosit mod de a procura bani este cel al picturii pe asfalt și al apelului adresat generozității trecătorilor. Turiștii-cerșetori — cum îi numește o revistă elvețiană — și-au ales ca

loc al desfășurării activității lor Podul Arvelor, situat între Luverul și Academia franceză.

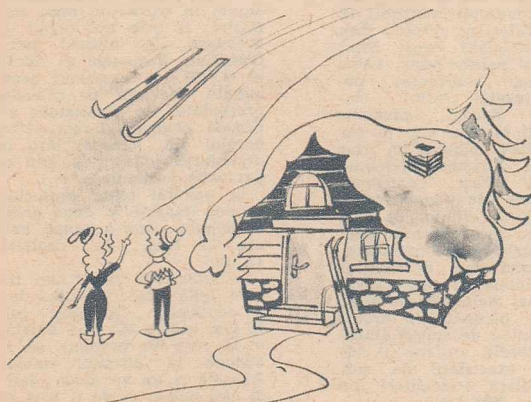
În fotografiile noastre înfățișăm două aspecte ale modului original în care turiștii-cerșetori își constituie veniturile: o inscripție în germană, spanio-

lă, franceză și engleză a cuvîntului „mulțumesc” lîngă autoportretul artistului ocazional, și alături un pantof-puşcullă...

UMOR

CU SCHIURILE

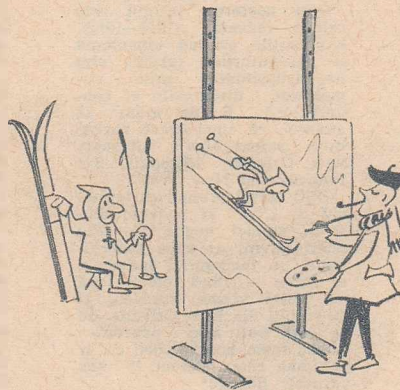
de Neil COBAR

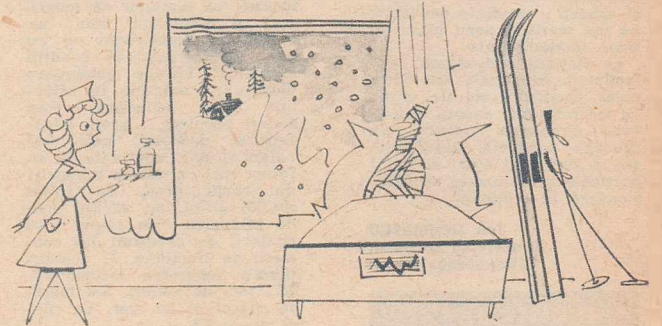
— Uite-i schiurile, înseamnă că acum trebuie să apară și el.

BEȚIA VITEZEI

— Iar aici? Parcă te-am mai îngrijit și iarna trecută!...
— Nu, atunci era vară! Eu sînt și motociclist.

Suvenir de la munte.

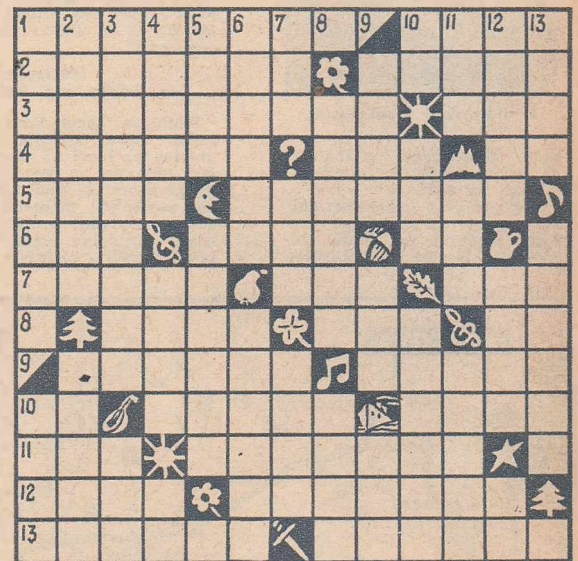

Pasiune... sau schi cu orice preț!...

SPUSE-N FEL ȘI CHIP

ORIZONTAL : 1. Spun drept — Știe dar nu spune ! 2. Spune, spune și iar spune (pl.) — Spuneți-i-o lui... dacă nu vă place (art.). 3. Una spune și-alta face, cu aluzie la una din fablele lui Gr. Alexandrescu — Acum spus de-un moldovean. 4. Toți spun la fel (sing.) — Nu duce lipsă — Textilă. 5. Nume masculin — Tras de limbă (doar o spune). 6. Nu în altă parte — A merge — A spus-o Vodă dar nu și Hîncu. 7. Se mai spune despre necaz — Și altele — Se spune pe de rost. 8. A spune... invers ! — Nume masculin — Onomatopoe. 9. A spune... poezii — Trădează pe cei ce spun minciuni (dimin.). 10. Jocurile Olimpice — Nu spune, ci bate... — Oraș, centru raional în U.R.S.S. 11. Intrare — Nu spun prea mult (fem.). 12. Felul propriu de a se exprima al unei persoane — Cît ai spune pește. 13. Onomatopoe spusă dînd din cap — Nu mai știu ce-au spus.

VERTICAL : 1. A spune ceva cuiva — Că bine spui ! 2. Tot ce spune... pișcă (pl.) — A spune ceva. 3. Expunerea unui fapt, eveniment etc. — Usturoiat (mold.). 4. Piatră — Va să zică ! — Luni ! 5. Unitate de măsură pentru diametre (pl.) — Ei i se spun gîndurile. 6. Într-o zicală a nimerit-o... cu oșteea în gard — Adormit, dar nu de tot. 7. Țîșr ! — Sud-sud-est — Am spus de două ori ! 8. Subînțeles, fără a mai fi spus (masc. pl.) — Liber cugător. 9. Culoare — Figură geometrică ? — Port pescăresc în Sumatra. 10. Leu ! — Lampă de radio — Buimăcit de nu mai știe ce spune. 11. Cîntec de leagăn — Spune... din nou ! — În expresie cu semnificația : „a spune deschis, fără înconjur”. 12. Spus pe nume — Vîrf în Bucegi — Suspect ! 13. Pom fructifer — Spune verzi și uscate.

Dezlegarea jocului „A PROPO DE GER...” apărut în nr. trecut

ORIZONTAL : 1) Concasoare — A. 2) Eroare — Cămin. 3) Aburi — Peșin. 4) Pi — B — Malarie. 5) A — Numerar — Cm. 6) Nene — A — Iseo. 7) Capitaluri — T. 8) Ușa — Alinierei. 9) L — Solizi — Săi. 10) Inamică — Bic. 11) Surțzător — Ia. 12) Aneta — Inertă.

INVERS...

Această imagine pare să contrazică lucrul de mult cunoscut și anume acela că animalele poartă oamenii în spinare și nu vice-versa... Într-adevăr, cel care infirmă această regulă este un țaran nepalez sărac care, neavînd nici un alt mijloc de transport, și-a luat vițelul bolnav în spinare și l-a dus la veterinar din oraș.

„Flacăra” ne-a prezentat în ultima vreme pe câțiva dintre titanii picturii și sculpturii universale: Michelangelo, Rembrandt, Brâncuși, Delacroix... De asemenea, ne-a reamintit de marele Gri-gorescu, de Tonizza, de Luchian. În acest fel mulți tineri sint ajutați să-și lărgescă sfera de cunoștințe în domeniul artei. Rog redacția revistei să prezinte și în viitor, dacă este posibil, cele mai reprezentative figuri ale artei universale.

A. ZAHARIA
Tg. Frumos

**ÎN SLUJBA
PRODUCȚIEI
POMICOLE**

Într-un pitoresc decor natural, nu departe de Cimpulung-Muscel, la o altitudine de 800 m, se află stațiunea experimentală a Institutului de cercetări hortiviticole Bilecești. Aici s-au făcut — cu titlu experimental — lucrări de terasare a dealurilor, în condițiile pedoclimatice specifice regiunii. Rezultatele obținute au fost transmise gospodăriilor agricole colective. De asemenea s-au acclimatizat noi soiuri de pomi fructiferi și arbuști, rezultate deosebite au dat merii și perii pitici de mare productivitate.

La stațiune vin mereu colectiviști, brigadieri sau agronomi, pentru a sta de vorbă cu cercetătorii asupra diferitelor probleme ridicate de practica pomicolă. Mulți dintre ei sint foști elevi ai școlii hortivitice profesionale ce funcționează în stațiune.

Ion DOBRESCU
activist cultural,
Cimpulung-Muscel

**MAGISTRALA
TRANSIBERIANĂ**

„Doresc să cunosc unele date despre calea ferată transiberiană”.

Zaharia LAZZA
lăcătuș,
com. Bala de Criș, ra. Brad

Marea magistrală pornește de la Moscova și ajunge până departe de tărâmul Pacificului — la Vladivostok. Între cele două puncte: 9.280 kilometri. Construcția acestei căi ferate care trece prin două continente, Europa și Asia (Asia

În drum spre Vladivostok.

fiind literalmente străbătută de la un capăt la altul), a început în 1891.

Magistrala transiberiană este drumul cel mai drept care leagă Moscova cu Uralul, cu regiunile nordice ale Kazahsta-

nului și Siberia răsăriteană și apuseană, de unde i se poate ușor deduce importanța economică. De-a lungul ei se înșiră, ca într-un colier urias, orașele Riazan, Kuibîșev, Celiabinsk, Omsk, Novosibirsk, Irkutsk, Cita, Habarovsk ș.a.

În ultimii ani, oamenii sovietici au înscris printre marile lor realizări electrificarea unei întinse porțiuni a căii ferate transiberiene. E vorba de magistrala electrică Moscova—Irkutsk. Ea însumează 5.357 kilometri, fiind totodată cea mai lungă cale ferată electrică din lume.

Pentru a ne da mai bine seama de amploarea acestei lucrări, să amintim că muncitorii și tehnicienii care au lucrat la construcția ei au avut de înfruntat în condiții climatice vitrege numeroase obstacole naturale în sălbatica taiga siberiană. Prin păduri seculare, peste mlaștini și defileuri, peste văi adânci și râuri vijelioase, ei au întins zeci de mii de kilometri de cablu greu, au înfipt 204.000 stâlpi, au montat sute de kilometri de rețele de contact, au construit 194 substații de tracțiune, 37 depouri pentru repararea locomotivelor, zeci de poduri. S-a lucrat pe viscol și pe ger, pe ploii și pe arșiță.

Dintre urmările pe care le-a avut electrificarea liniei ferate transiberiene amintim: anual se economisesc 18 milioane tone de cărbune; drumul de la Moscova la Irkutsk, care se făcea înainte în 124 de ore, durează acum cam 100 de ore; în multe locuri liniile electrice ale magistralei au rolul de artere energetice care furnizează curent punctelor populate din vecinătate ei sau chiar unor raioane întregi. În felul acesta magistrala aduce și o originală contribuție la planul general de electrificare a întregii Uniuni Sovietice.

**DE UNDE VIN
DENUMIREA
„LACUL ROSU”**

„Ce a fost înainte pe locul stațiunii climatice „Lacul Rosu”, cum s-a format acolo un lac și de unde-i vine denumirea?”

Marușca PARIS
ra. Istria, reg. Dobrogea

Stațiunea Lacul Rosu e situată între culmile Gherghilului, pe locul în care acum mai bine de un veac curgea pârul Bicaz. În anul 1838, de pe povârnișul muntelui Ghilcoș s-a prăvălit o pădure de brazi, închizând valea și oprimând cursul pârului Bicaz.

Valea a fost acoperită de apele aduse din munți de pârarele care alimentau Bicazul. Astfel s-a format Lacul Rosu, care a primit această denumire deoarece un perete înalt al muntelui Suhard, care se înalță pe marginea lacului, își reflectă în lac, în zilele însorite, culoarea sa roșiatică, de asemenea în perioada ploilor de primăvară și toamnă, pârarele aduc aici un nisip de culoare roșiatică.

**CEVA
DESPRE JAZ**

„Când și unde s-a născut jazul?”

Mircea ROTH
str. Tudor Vladimirescu 33,
Gherla

Răspunde ALEXANDRU PAȘCANU, conferențiar la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București.

În înțelesul strict, jazul este o muzică și un stil de execuție născute din caracterul artei negrilor africani duși în America, unde au asimilat o serie de influențe „albe”. Deși nașterea jazului este relativ recentă (1912—1914), explicațiile privind etimologia și începuturile jazului sint nesatisfăcătoare, prea numeroase, discutabile și contradictorii. E de ajuns să amintim că cinci orașe revendică paternitatea: Chicago, New Orleans, Memphis, San Francisco și New York.

Unii autori pretind că termenul de „jaz” ar proveni dintr-un dialect negru, în care acest cuvânt ar avea semnificația: a încinge, a îndemna, a excita — fiind folosit încă de multă vreme, frecvent și la creolii din New Orleans, de la care poți auzi expresia: „Jazz them boys”, ceea ce ar însemna cam „Haideți!” sau „Curaj, făcâți!”

Alții îi precizează proveniența, amintind faptul că într-una din formațiile vechii, la Memphis, cânta la baterie un oarecare Charles Washington cu o extraordinară vervă și fantezie ritmică. Alintat pe scurt Chas (din Charles) și strigat de șeful formației când se dezlănțuia în solo-urile sale, avea să devină substativ comun cu ortografia schimbată: jaz.

Chicago-ul vine cu amănunte mai precise, pretinzând că prin 1914, la cafeneaua Schiller, negrul Jasbo Brown, împreună cu 50 de muzicanți, practica acest gen de muzică a cărui paternitate îi aparține. Stilul său căpăta o violență ce ațâța auditorii, care strigau „Înc-odată Jasbo, înc-odată

Louis Armstrong.

Jas”... Și, iată-ne din nou în preajma cuvintului jaz.

Majoritatea cercetătorilor sint de acord că leagănul jazului poate fi considerat orașul New Orleans, unde, de altfel, s-au născut unii din cei mai cunoscuți interpreți de jaz și creatori ai stilului, cum sint trompetiștii negri King Oliver și neîntrecutul Louis Armstrong, considerat părintele „jazului clasic”, clarinetistul Bechet, pianistul Jelly Roll Morton ș.a. Și tot aici își face debutul un grup alb vestit „Original Dixieland Jazz-band” care contribuie foarte mult la popularizarea numelui și a stilului de jaz.

Jazul nu este invenția unui singur muzicant sau orchestre, ci rezultatul unei evoluții și a unei sinteze în care se recunosc mai multe filoaane reține care: blues-ul (în argoul negru, cîntec de inimă albăstră), cîntecele profane și influențele exercitate de muzica populară occidentală din secolul al XIX-lea.

**ANUL
VA AVEA 13 LUNI?**

„În ultimul timp se vorbește din ce în ce mai mult despre o reformă a calendarului, despre introducerea unui calendar universal. În ce ar consta o asemenea reformă?”

Const. STEREA
Ploiești
Victor ANDREI
Brăila

Răspunde CORNELIA CRISTESCU, candidat în științe fizico-matematice, de la Observatorul astronomic din București.

Problema întocmirii unui calendar este o problemă grea, deoarece, după cum se știe, anul nu conține un număr întreg de zile, ci 365,242195 zile. În calendarul gregorian, pe care îl folosesc în zilele noastre majoritatea statelor, un an conține 365,2425 zile. Diferența dintre această durată și durata exactă a anului face necesar ca la 3.280 ani o dată să se aducă o corecție de o zi calendarului. Prin urmare, calendarul gregorian este suficient de precis în această privință. Deci nu se pune problema corectării calendarului în ceea ce privește lungimea anului.

Calendarul gregorian este acceptat de majoritatea statelor din lume, însă unele țări se conduc după alte calendare (de pildă în India se utili-

zează concomitent, din considerente religioase, mai multe calendare).

Calendarul gregorian prezintă însă unele dezavantaje. Lunile anului nu au același număr de zile: unele au 31 zile, altele 30, iar luna februarie are 28 sau 29 zile (în anul bisect). Datorită și faptului că lunile cu durată diferită se succed neordonat (de ex. iulie și august au ambele 31 zile), trimestrele nu sint la fel de lungi. De asemenea nici semestrele nu au aceeași durată: primul este cu 3 (sau 2) zile mai scurt decît al doilea. Zilele săptămîinii nu corespund unei anumite date fixe, deoarece atît anul cît și trimestrul sau luna nu cuprind un număr întreg de săptămîni de 7 zile. Se întâmplă ca numărul zilelor lucrătoare din diferite luni ale anului să varieze între 23 și 27. Toate acestea influențează defavorabil, producînd greutăți în planificarea muncii, în calculele financiare, în munca administrativă etc.

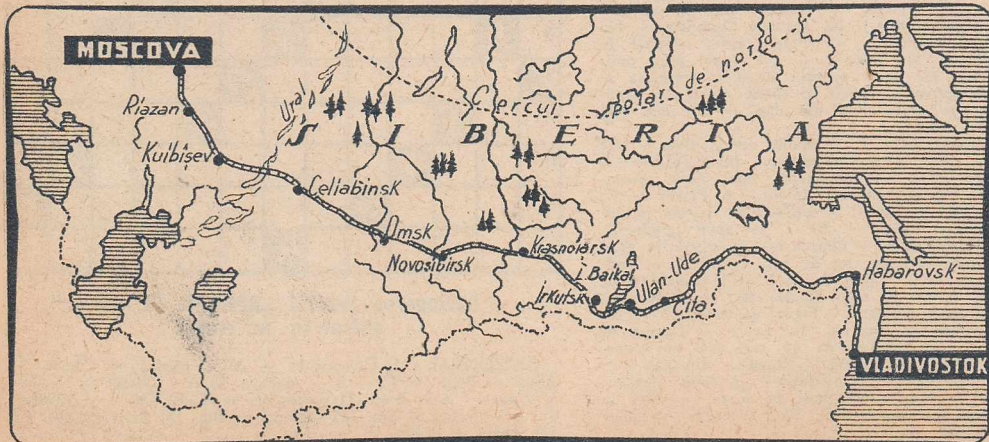
Încă din secolul trecut au fost făcute diferite propuneri menite să înlăture aceste dezavantaje prin introducerea unor noi reguli de împărțire a anului în trimestre, luni, săptămîni, și prin noi reguli de ordonare. În ultimul timp, Consiliul Economic și Social al O.N.U. a examinat nenumărate variante de calendar prezentate de comitetele naționale pentru reforma calendarului din diferite țări, de organizații științifice sau de persoane particulare.

În general toate proiectele se pot împărți în două grupe principale: într-o grupă anul are 13 luni, în cealaltă, 12 luni.

În calendarul cu 13 luni fiecare lună are 28 zile, deci 4 săptămîni. În total cele 13 luni conțin 364 zile. Rămîne o zi care se propune să se adauge la sfîrșitul anului. Această zi nu va avea „dată” și nici nume, ci va fi o zi de sărbătoare internațională. Ziua suplimentară a anilor bisecți se va adăuga la sfîrșitul lunii a 6-a și de asemenea această zi nu va avea „dată” și nici nume. Proiectul acesta este foarte simplu și foarte convenabil. Astfel, prima zi a anului va fi totdeauna duminică; toate lunile anului vor începe tot duminică. Rămîne însă să se hotărască cum se va miza cea de-a 13-a lună.

Proiectul anului cu 12 luni aparține Indiei. Conform acestui, anul se împarte în două semestre cu 182 zile fiecare, sau în 4 trimestre avînd cîte 91 zile. Fiecare trimestru este alcătuit din 3 luni dintre care prima are 31 zile, iar celelalte cîte 30 zile.

Prima zi a anului este duminică. Fiecare trimestru începe duminică și se termină sîmbăta, deoarece conține un număr întreg de săptămîni. Dar cele 4 trimestre la un loc conțin 364 zile. Ca și în calendarul cu 13 luni, și aici se adaugă o zi suplimentară, la sfîrșitul anului (după 30 de decembrie), zi care nu va avea dată. Ziua suplimentară a anilor bisecți se va adăuga la sfîrșitul lunii iunie. Ca și ziua de la sfîrșitul anului, această zi va fi fără „dată”, o zi de sărbătoare internațională — sărbătoarea colaborării internaționale și a păcii. Așadar proiectul acesta are avantajul că anul se împarte în trimestre și semestre egale, că mereu anul începe duminică, cum de altfel și fiecare trimestru. Datorită faptului că și pînă acum s-a folosit un calendar tot cu 12 luni, noul proiect s-ar putea introduce destul de ușor.

IMPERIUL DIAMANTELOR

(Urmare din pagina 11)

extracție anuală de aproape 2,5 milioane de carate, adică 480 kilograme diamante. Așa se face că „Diamond Corporation”, care în 1950 controla 95 la sută din comerțul mondial de diamante, a suferit pierderi serioase, fiind obligat să-și restrângă controlul.

Monopoliștii au pornit deschis lupta împotriva comerțului pe care ei îl numesc „ilicit”. În acest scop, în 1954, a fost angajat fostul șef al serviciului britanic de contraespionaj, Sir Percy Sillitoe, care a organizat o uriașă armată de agenți. „Sindicatul” a alocat 20 milioane de lire sterline pentru cheltuielile acestei armate. Și totuși Sir Percy Sillitoe, nu mai poate convinge populația băștinașă de drepturile „exclusive” ale lui „Diamond Corporation”.

Specialiștii, poate nu tocmai dezinteresați, afirmă că zăcăminte de diamante se pot găsi numai în regiunile sudice ale globului. Potrivit acestor teorii, era inutil să se cerceteze subsolul altor regiuni și deci toate țările erau tributare marelui monopol al lui Oppenheimer. Dar iată că în cel de-al treilea deceniu al secolului nostru savanții sovietici care au studiat structura geologică a Siberiei, au ajuns la o concluzie, pe atunci foarte temerară: în Siberia trebuie să existe diamante! Cercetările întreprinse ulterior au confirmat această concluzie. Dintre numeroasele zăcăminte descoperite, unele s-au dovedit a fi dintre cele mai bogate din lume. Era o dovadă în plus că părerea răspândită de monopolul internațional după care diamantul s-ar găsi numai în regiunile controlate de el constituie o afirmație neștiințifică, o ficțiune.

LEAGĂNUL DE AUR ȘI HOTARELE „FORTĂREȚEI ALBE”

Când, în 1908, la Kimberley, „orașul diamantelor”, s-a născut Harry Oppenheimer, dinastia fondată de tatăl său, Sir Ernest Oppenheimer, era de mult consolidată. Leagănul moștenitorului a fost făcut din aur și încrustat cu diamante. Un simbol grăitor al puterii familiei Oppenheimer, care se bazează pe minele de aur și de diamante. Cel care a văzut doar aur și diamante, chiar din prima clipă când a început să perceapă mediul înconjurător, controlează azi societățile „De Beers Mines”, „Rhodesian Anglo-American Corporation”, exploatează minele de cupru din fosta Rhodesie de Nord (astăzi Zambia), „Anglo-American Corporation of South-Africa”, care exploatează treisprezece din cele 58 de mine de aur din Africa de Sud, „Tanganyika Concession”, posedă o mare parte a acțiunilor minelor din Katanga, „Diamond Corporation”, și încă multe altele. În spațiile Oppenheimerilor și al societății „Anglo-American Corporation” se află „British South African Company”, fondată încă în 1889 de Cecil Rhodes.

Acest „imperiu al minelor” care se întinde de la Capetown și pînă la granițele Kenyei, unii autori îl numesc și „fortăreața albă”, deși această „fortăreață” se bazează pe munca a sute de mii de muncitori de culoare.

Într-o declarație apărută în „New York Times” din 31 mai 1959 Sir Harry Oppenheimer afirma că întreprinderile pe care le patronează au adus „beneficii tuturor raselor și standardul de viață al africanilor... a crescut — de fapt — mult mai rapid decât standardul de viață al europenilor...”

Standardul de viață al oamenilor de culoare? Să lăsăm faptele să vorbească.

DINCOLO DE SIRMA GHIMPATĂ

În mine, pe plantații sau în fabrici, un metis este mai bine plătit decât un negru, dar primește mult mai puțin decât un alb. În uzine salariul unui muncitor de culoare, reprezintă 5 pînă la 12 la sută din salariul unui lucrător alb care prestează aceeași muncă. Cei 500.000 de muncitori africani din minele de aur lucrează pentru un salariu standard — 2 șilingi și 9 pence — care pentru cel sătul reprezintă doar prețul unui pachet de țigări dar pentru acești paria, singurul mijloc de a se hrăni el și familiile lor. Din fiecare mie de muncitori necalificați, care coboară zilnic în bezna minelor, în scurt timp mor cinci, iar șaptezeci se îmbolnăvesc grav de silicoză sau tuberculoză.

O lege din 1956 interzice indigenilor accesul la muncile calificate. Intrarea în școlile tehnice le este oprită. Negrul nu poate nădăjdui să-și ridice nivelul de trai devenind muncitor calificat. Viitorul lui este strict determinat de bariera discriminării; el nu va fi niciodată decât un muncitor necalificat, prost plătit. Când iese din fabrică, muncitorul de culoare care lucrează în oraș se întoarce firește acasă. Dar această casă nu se aseamănă de fel cu aceea a unui alb. Ea nu poate fi plasată în altă parte decât în așa-numitele „Shanty Towns”, ghetouri aflate la periferia orașelor albilor. Și ca să ne dăm seama de „confortul” de care se bucură el aici, e de ajuns să amintim că densitatea populației se ridică la 40.000 de locuitori pe kilometru pătrat!

Și muncitorii din minele de diamante au ghetourile lor. Lingă fiecare mină se află cite un lagăr de concentrare ce poartă numele de „compound”. Fiecare „compound” este înconjurat de un zid înalt îndărătul căruia, după mărimea minei, trăiesc opt pînă la douăsprezece mii de muncitori africani, în condiții infernale. Nu le este permis nici măcar să iasă din aceste lagăre.

Tot pe teritoriul minei se află, înconjurat de copaci înalți, și cartierul de vile al conducătorilor albi. Îndărătul copacilor sînt amenajate terenuri de tenis, piscine moderne, bari, cluburi și cinematografe. În schimb în „compounds” există sîrmă ghimpată, o poartă grea și turnuri pentru sentinele. Aci nu sînt nici măcar cantine; mîncarea, luată direct de la bucătărie în gamelă, e consumată sub cerul liber. Proprietarii minelor sînt însă foarte grijulii cu muncitorii lor. Experții ai societății miniere controlează zilnic cantitatea de calorii necesară unui muncitor negru, calculată astfel încît el să poată rezista la cel puțin trei sute de schimburi. Exact ca o mașină, care de îndată ce s-a uzat poate fi aruncată la fier vechi...

★

Producția anuală de diamante a lumii este de aproximativ cinci tone. Știința modernă produce azi diamante pe cale artificială, reducînd la cîteva ore durata unui proces de creație pentru care natura are nevoie de milioane de ani. Dar diamante cît pumnul nu pot fi găsite nici astăzi decât în fundul pămîntului. Lupta continuă deci în jurul acestei minunate pietre extrase din adîncul întunecos al globului.

Ion ASZODY

cu cititorii

De exemplu în anul 1967, în care 1 ianuarie este duminică, ar fi foarte simplu să se treacă la acest calendar.

Pînă în prezent nu s-a luat nici o hotărîre în această privință. Introducerea unui calendar universal cere asentimentul tuturor statelor din lume. Multe state resping această propunere din motive religioase.

Discuțiile continuă, totuși, și tot mai mulți sînt aceia care sprijină reforma calendarului, avînd în vedere avantajele practice ce ar rezulta.

CE SĂ ÎMBRAC LA BANCHET?

„Ce rochie credeți că mi-a sta mai bine la banchetul organizaț la sfîrșitul anului școlar?”

Eugenia GAIĐĂU,
elevă,
Cugir

Răspunde inginer BLUMETA DARIE, șefa serviciului tehnic de la Fabrica de confecții și tricotaje „București”.

La banchetul de sfîrșit de an, ca și la orice altă reuniune de tineret ce are loc în sezonul de primăvară-vară, o tinăra poate purta o rochie dintr-o stofă subțire, din mătase uni ori imprimată sau din-

posibile, propunem două modele de rochii.

1) O rochie albă din dantelă de bumbac, cu corsajul strîns pe corp, cu un decolteu rotund, nu prea mare, pe marginea căruia, ca și la mîncaci, se prinde un volămăș îngust, ușor încrețit. Fustia puțin evazată se va purta peste un jupon de aceeași formă.

Cordonul este din mătase, dintr-o culoare pastel, galben, bleu, frez, aceeași din care sînt executate și florile din buchetul de la talie.

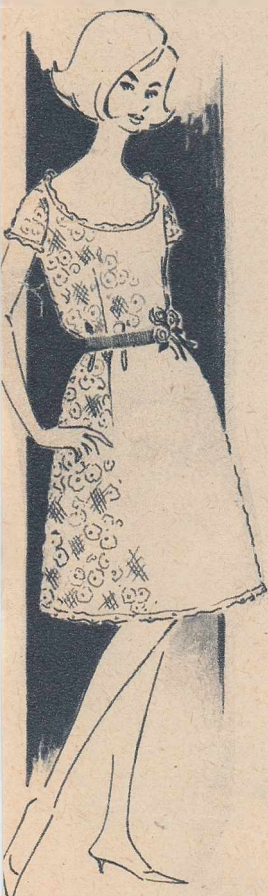

2) Cealaltă rochie e din mătase imprimată, fie pe fond alb cu buline albastre ori galbene, fie pe fond bleu cu buline albe. Tesătura poate fi mătase naturală sau vegetală; pliseul este în toată lungimea rochiei, marginea decolteului fiind conturată de o bandă din care se formează și bretelețele.

În talie un cordon îngust, innodat într-o parte, din catifea sau mătase în culoarea bulinelor.

CITITORII CĂTRE CITITORI

Următorii cititori doresc să corespundeze: Vasile Ifrim, elev, Tîbănești, rn. Brăila, of. Viziru: teme diverse, ilustrate; Badiu Pojoacă, elev, Brăila, bd. Victoriei nr. 59 (cartierul Negru Vodă); ilustrate; Elisabeta Török, elevă, Cluj, str. Prof. Scriban nr. 5: filatelie, ilustrate; Emanuil Murgu, tehnician, Craiova, str. N. Ursu nr. 34: sport, filatelie, ilustrate; Tiberiu Firulescu, student, Timișoara, bd. Mihai Viteazu nr. 1: sport, cinema, ilustrate.

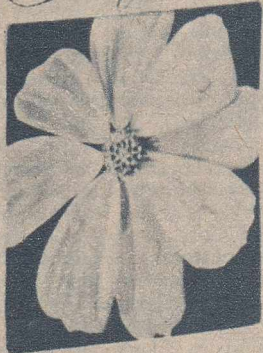

tr-o dantelă din bumbac. Esențialul este ca alegerea pe care o face să fie potrivită vârstei sale și să-i „stea bine”.

În general recomandăm o rochie simplă ca linie, de culoare mai ales pastel, înviorată de unele elemente de ornamentație care de asemenea trebuie să corespundă vârstei. Dintre nenumăratele soluții

UN CADOU...
O AMINTIRE PLĂCUTĂ

Parfume

Rouge

Sanda
PARFUM

**Decada cadourilor pentru femei
28 februarie — 8 Martie**

FLACĂRII

„Sint profund convins că nici o forță militară nu poate rezolva problemele noastre interne. Atâta timp cât cipriotilor — greci și turci — nu li se va acorda posibilitatea de a-și manifesta bunăvoința și dorința de a trăi în pace pe această insulă” — a declarat președintele Makarios într-o cuvîntare consacrată situației critice prin care trece Republica Cipru. Fotografia înfățișează o demonstrație de tineret la Nicosia, împotriva intervenției străine.

Ciocnirile care au avut loc în ultima vreme în Ruanda, între populațiile bahunu și batutsi, s-au soldat cu aproximativ 10.000 de morți. În fotografie: la un post de poliție din Kigali, unde soldații și civili bahunu organizează expedițiile de reprimare a populației batutsi.

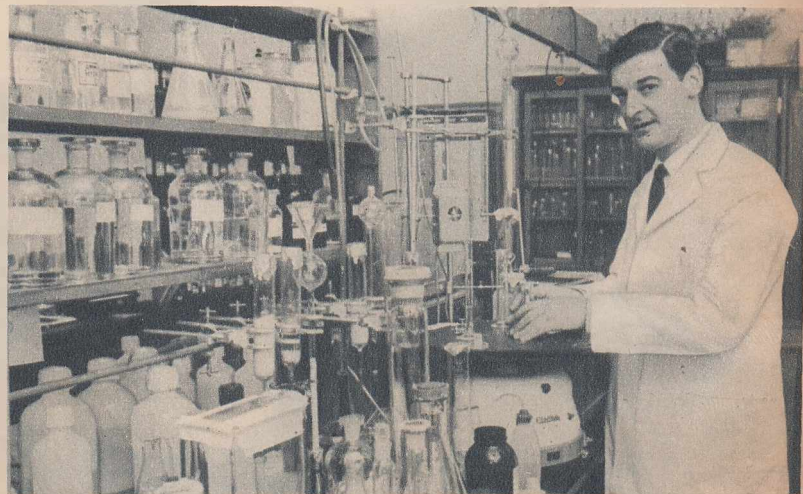
O imagine emoționantă. Între mii de demonstranți din Saint-Nazaire (Franța) care au protestat împotriva șomajului s-au aflat și mulți copii, cerînd de lucru pentru părinții lor.

După cum a comunicat un purtător de cuvînt al marinei australiene, au fost pierdute speranțele de a-și regăsi pe cei 79 ofițeri și marinari dispăruți în urma scufundării contratorpilorului „Voyager”, datorită ciocnirii cu portavionul „Melbourne”. În fotografie: o barcă de salvare cu un grup de supraviețuitori de pe „Voyager”.

„Exodul savanților” — astfel caracterizează presa britanică tendința, care se manifestă în rîndul unor oameni de știință din Anglia de a-și părăsi posturile și a emigra în alte țări — îndeosebi în Statele Unite, deoarece „nu pot dispune de resursele de care ei consideră că au nevoie” — cum sublinia Sir Robert Aitken, vicerector al Universității din Birmingham. În fotografie: prof. Ian Bush de la Universitatea din Birmingham, care s-a hotărît să plece în S.U.A.

Celebra statuie „Venus din Milo” părăsește Muzeul Lu-vru din Paris pentru o călătorie spre Tokio, unde urmează să fie expusă cu prilejul Jocurilor Olimpice.

FLACĂRA. Redacția: București, Piața Școlții 1, raionul 80 Decembrie. Căsuța poștală 3507, Of. 33. Telefon 17.60.10 — înt. 1744
 ABONAMENTE la toate oficiile poștale, la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
 TARIF DE ABONAMENTE: 3 luni — 26 lei; 6 luni — 52 lei; un an — 104 lei.
 PREȚUL REVISTEI: 3 LEI.
 TIPARUL executat la Combinatul poligrafic „Casa Școlții”.
 MACHETA: Ion Vulpescu.

Un film
în culori

O PRODUCȚIE A STUDIOURILOR JAPONEZE

OMUL CU RICȘA

FILM DISTINS CU MARELE PREMIU „LEUL DE AUR”
LA FESTIVALUL FILMULUI DE LA VENETIA 1958

Scenariul: **Mansaku Itami**
Hiroshi Inagaki
Regia: **Hiroshi Inagaki**
Imaginea: **Kazuo Yamada**
Muzica: **Ikuma Dan**

Cu: **Tosiro Mifune, Hidako Takamino, Hi-**
roshi Akutagawa, Choko Iida, Chishu Ryu,
Haruo Tanaka, Yun Tatora

